

ენა, მამული, სარწმუნოება

გაზეთი

გაზეთი გარეჯის მაცნეს ღამათვა №1(7) მარტი, 2013 წელი

გარეჯელი მოჭიდავეები

„ერი თავის გმირებში ჰპოულობს თავის სულსა და გულსა, თავის მწვრთნელსა, თავის ღონეს და შემძლეობას, თავის ხატსა და მაგალითს“.

ილია

ნოემრს გუგუნიძე ლეონ თედიაშვილის დაბადებიდან 65 წლის შესრულებას

**ქვიჩუასო
გაკეჯელებო!**

გაბედეთ და ჩვენი გაზეთის მკითხველს შემოგთავაზებთ ჟურნალი, რომელშიც გვინდოდა ასახულიყო საგარეჯოელი სპორტსმენების მიღწევები, გაგვეცნო ისინი თქვენთვის, ზოგიერთი შეგვეხსენებინა. რამდენად მოვახერხეთ და რამდენად დაემთხვა თქვენს გემოვნებას, ამის შეფასება თქვენთვის მოგვინდვია. მუშაობის პროცესში თითქმის ყველა სპორტსმენს შეძლებისდაგვარად დაუუკავშირდით, ზოგი სიხარულით დაგვთანხმდა თანამშრომლობაზე, ზოგი სპორტულ დარბაზში იყო ვარჯიშებზე, ზოგმაც დროის უქონლობა მოიმიზეზა.

გული დაგვწყდა, მაგრამ, იქნებ სხვა დროს შევძლოთ თითოეულ სპორტსმენზე უფრო სრულყოფილი მასალის მოპოვება.

რედაქცია

ჟურნალის გამომცემელი შპს „გარეჯის მაცნე“

რედაქციის მისამართი: ქ. საგარეჯო
დ. აღმაშენებლის ქ. № 15

დაიბეჭდა თბილისში, გამომცემლობა „კოლორში“.

ტელეფონები: 24-32-07 599 502 842
599 85 11 43

რედაქტორი:
თინათინ ილაური

ჟურნალი ააწყო და
დააკაბადონა **ხურბაბ აბულაშვილი**

რას ამბობდნენ სპორტზე XVII საუკუნეში?!

ცოცხა წამ ძაწითული სპორტის შესახებ

XVII საუკუნის ქართველი გეოგრაფი და მწერალი ვახუშტი ბატონიშვილი წიგნში „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“ მხოლოდ ორ მოტიდავეს ასენებს – სადუნ მანკაბერდელსა და ყვარყვარე ათაბაგს. სადუნი (XIII საუკუნე) მონღოლთა ყაენის კარზე დღევანდლის წვერი ყოფილა. იგი არის გასომხებული ქურთი, რომელიც ქართველობს. ყაენის კარზე მისული ქართული მედიდურობით ეუბნება „აჰა, აჰა ესოდენნი სპანი და უკუეთუ ვინმე მერკინების, ანუ მედკინების, ანუ ისარსა განასრევს ვინ“ . ასპარეზობა ყაენის ნებართვით მშვილდოსნობასა და ჭიდაობაში შედგა. და ამბობს ვახუშტი: „და ვერვინ გამოჩნდა დარი მისი, ამისთვის სცა ყეინმა პატივი“. რაც შეეხება ყვარყვარე ათაბაგს (XVI საუ-

კუნე): „ყვარყვარესათვის ხონთქარს ფალავანი ერკინა. ყვარყარეს დაეცა. ამისთვის ქრისტიანობით გამოეშვა და თვისი საბატონო მოეცა“. ხონთქარი ოსმაღეთის სულთანია; ყვარყვარე – ჯაყელების შთამომავალი, ქაიხოსრო ათაბაგისა და მუხრანბატონის ასულის დედისიმედის ვაჟი.

სისწრაფე – სპორტული წარმატრების ერთ-ერთი მთავარი პირობაა. გადაწყვეტილების სწრაფად მიღების უნარი, მიღებული გადაწყვეტილების სწრაფად შესრულების შნო, აი რა ფასობს ყველაზე მეტად სპორტში. ეს შტრიხი – თანდაყოლილი სისწრაფე ქარველ სპორტსმენებს არ აკლიათ და არც არავინ დაობს ამ ფაქტზე. XVII საუკუნეში დაბადებული ვახუშტი ბატონიშვილიც გვიდასტურებს, როცა ქა-

რთველის ზოგად ტიპს აღწერს: „ხოლო ანაგებით არიან კაცნი და ქალნი შუენიერნი, ჰაეროვანნი, წერწეტი, უმეტეს ქალნი, იშვიათ სქელი, მხენი მუშაკნი, მკვირცხლნი, სწრაფნი“... კახელები: ისინი არიან „მზგავსნი ყოვლითავე ქართველთა“.

სისწრაფეა ქართველი სპორტსმენების მთავარი კოზირი. აქილევსის ქუსლი – გამძლეობა. დროის მონაკვეთში სასრული ფიზიკური გამძლეობა – სტაიერული დისტანციებზე ცურვაში, სირბილში, ნინბოსნობაში, ველოგადარბენაში ქართველებს არ ჰყავთ ქართველი წარმატებული სპორტსმენი, მაგრამ როგორც ვახუშტი ბატონიშვილი ამბობდა, ზოგიერთი ქართველი მართონულ დისტანციებს წარმატებით ფარავდა.

ჭიდაობის კორიფე

თავისუფლებისმოყვარე, ამაყი და შემართებული ხალხის წიაღში წარმოშობილი დევები, ბეჭდაუდებელი ფალავნების პლავაში დღესაც ბრწყინავს ჩაუქმრალ შუქურებად ოლაგირი და ლაპრიკანჯი, სოლომონ ბუტულაშვილი და დიდი იაკოფა. უფრო ახლო პერიოდის – მე-19, მე-20 საუკუნეთა მიჯნების ფალავნები ფრიდონ მეოკიშვილი, ფირო გრატიაშვილი, დევან დალაქიშვილი, მიხა და საზონა კველიშვილები, სანდრო ქელიციძე, კოლა თულაშვილი („თამარაანთ კოლა“), კოტე დიდშელაშვილი და მრავალი სხვები.

დღევანდელ ჩვენს ნარკვევში საუბარი გეუქნება ქართული ჭიდაობის კორიფე მიხა ქურხულზე.

* * *

როცა საზუაანთ მიხუა ამ ქვეყანას მოვევლინა, საგარეჯო ჯერ ისევ საუკუნეების ძილს იყო მიცემული, ციხე-კოშკებით და ეკლესია-საყდრებით დამშვენებულ გარემოს სვედისმომგვრელად შემოჯაროდა აქაურ გლეხკაცთა ქოხმახები.

ქურხულიანთ უბანში, ძველისძველი კოშკის გვერდით იდგა ლაზარე ქურხულის ქოხი და სწორედ აქ დაიბადა მომავალი ფალავანი 1879 წელს. პატარა მიხას ბედად დაჰყვა ლუკმაპურის საძებნელად წაწვადი. ადრე დაობლებული მიხა, მცირეწლოვანი და ძმების სარჩენად დაქრევიებული დედის ერთადერთ იმედს წარმოადგენდა აკი არც უღალატია ოჯახისათვის მეოცნებე ჭაბუკს.

უკვე მოღერებული ჯეელი პეტრე-პაველსთან, კვირაცხოველში თუ

ნინოწმინდაში – დღეობებში გამართულ ჭიდაობებში თავის ტოლებში ბეჭდაუდებელ მოტიდავედ ითვლებოდა, მაგრამ ბედის ტრიალმა და ლუკმაპურის ძებნამ ჭაბუკი მიხა 1906 წელს თბილისში ჩაიყვანა და მეკალბასე იაკორას მოჯამავირედ აქცია.

ეს ის დრო იყო, როცა თბილისში ჭიდაობა მარტო სპორტული გატაცების საგანი კი არა, ზოგიერთისთვის ფულის შოვნის საშუალებადაც იყო გადაქცეული. მიხა ქურხული მუშაობისაგან თავისუფალ დროს ჭიდაობის ჟინს იკლავდა „ფიქრის გორაზე“ და დიდუბეში „კინიახების კრუგში“ გამართულ შეჯიბრებებზე, მერე ნაცნობ-მეგობრების რჩევით და ცნობილ ფალავან ნესტორ ესებუას რეკომენდაციით მიხა ქურხული უკვე დიდ სპორტულ სარბიელზედაც გავიდა.

პირველი ასპარეზობიდანვე მიხამ გულშემატკივართა მთელი არმია გაიჩინა. მისი წარმატებებით გახარებულმა ნესტორ ესებუამ იგი დასავლეთ საქართველოში წაიყვანა საასპარეზოდ.

1907 წლის 10 ივლისს გაზეთი „ისარი“ აცხადებდა: „დაბა ჭიათურაში 10 და 11 ივლისს კავკასიის უძლეველი ფალავანის ნესტორ ესებუას თაოსნობით გაიმართება დიდი საინტერესო ქართული ჭიდაობა. იტიდავებენ მიხა ქურხული და საჩხერელი კ. არჯევანიძე“.

მიხამ კ. არჯევანიძე მოხდენილი კისრულით გააკრა ბეჭებზე და მაყურებელთა ოვაცია დაიმსახურა.

მიხა ქურხულმა იმავე წლის 2 სექტემბერს ბრწყინვალე გამარჯვებას მიაღწია ხაშურელ ფალავან ილიკო

ლაბაძესთან, ხოლო ორიოდ კვირის შემდეგ თბილისში, მიკიტინის ცირკში გამართულ შეჯიბრებაში დაამარცხა ცნობილი ფალავანი გიორგი ოდიშვილი – „ჯიბგირი“. ამის შემდეგ მიხა ქურხული კიდევ ორჯერ შეხვდა გიორგი ოდიშვილს და ორჯერვე ბრწყინვალედ მოუგო. შებეზრებულმა გიორგი ოდიშვილმა თურმე ასე მიმართა მიხა ქურხულს: „ამიღე რაღა და ეგ არის! მე შენ არასოდეს აღარ გეჭიდავებო“.

„ჯიბგირზე“ გამარჯვებამ მიხას ფართოდ გაუთქვა სახელი და უძლეველ ფალავანად იქნა აღიარებული.

ჭიდაობის მოყვარულებმა და მიხას თავყანისმცემლებმა ასეთი სიმღერა შეთხზეს:

„აფიშები გამოვიდა
ჭრელ-ჭრული, შავი, თალხი,

დასასრული

ჭიდაობის კორიფე

„ჯიბგირი“ გაულახია,
ყველგან ლაპარაკობს ხალხი.
აქებენ მიხა ქურხულსა,
განთქმული ფალავანია,
ვინც ნახა ნაჭიდავები,
სულ მასზე დარჩა თვალია.
ვინც უქეს ყველას ეჭიდა,
ხელი არავის გაუშო,
ვისაც რომ ხელი მოავლო,
ფეხზე არავინ გაუშო...“

მიხა ქურხულმა 1909 წელს გორში ჩატარებულ ასპარეზობაზე 16 მოჭიდავე წააქცია და გორის მაზრის თავდაზნაურობის მიერ ოქროს მედლით იქნა დაჯილდოვებული. მედალს ასეთი წარწერა ჰქონდა: „წაუქცევულ ფალავანს ჭიდაობის მოყვარულებისაგან“.

მიხა ქურხული 6 წელს ითვლებოდა ბეჭდაუდებელ ფალავანად და ამ პერიოდში მის მიერ წაქცეულ იქნენ ისეთი ცნობილი ფალავანები, როგორებიც იყვნენ დათა მსუქნიშვილი, იოსებ ცერაძე, ალექსანდრე კახნიაშვილი (შაშო ვერელი), კოლია ქვარიანი, ვ. მიდულაური, კბილაშვილი, ბერუაშვილი და მრავალი სხვა.

1912-1913 წლებში, ნიკიტინის ცირკში, კლასიკური ჭიდაობის ჩემპიონატის ჩატარების დროს, კლემენტი ბულის ინიციატივით ჩემპიონატის ყველა მონაწილე ქართულ ჭიდაობასაც დაუფლებია მეტი მსაჯურების მოზიდვის მიზნით. თვითონ კლემენტი ბულმა ქართული ჭიდაობა ორი კვირის განმავლობაში შეისწავლა და ყველა ფალავანი გამოითხოვა, მათ შორის მიხა ქურხულიც.

ამ ჩემპიონატში მიხა ქურხულმა ჩამოსული რუსი მოჭიდავეებიდან დაამარცხა სიმიაკინი, „ჩორნი ვორონი“ და სხვები. ამ ჩემპიონატშიც გაიბრწყინა კომეტასავით მიხა ქურხულმა და თითქოს დასრულდა კიდევ მისი სპორტული კარიერა.

წლებმაც თავისი ქნა. სულ ბოლო ასპარეზობა მიხა ქურხულისათვის შედგა 1915 წელს, ესიკოესკის ცირკში, როცა იგი 46 წლისა იყო. იგი შეერკინა 22 წლის ფალავანს ვანო წამალაშვილს (გლდანელს) და ორთაბრძოლაში დამარცხდა. ეს ასპარეზობა მისთვის „გედის სიმღერა“ უფრო იყო. მიხა

ქურხულში რაინდული სული ტრიალებდა, იგი შურითა და ღვარძლით როდი განიმსჭვალა თავისი მძლეველის მიმართ. მიხამ გულში ჩაიკრა ახალგაზრდა ფალავანი, გადაკოცნა ვანო წამალაშვილი და სპორტული დიდების გზა დაულოცა, თვითონ კი სამუდამოდ აიღო ხელი ჭიდაობაზე. იგი დაბრუნდა მშობლიურ საგარეჯოში და სოფლის მეურნეობას მოჰკიდა ხელი. მიხა ქურხულმა 81 წელი იცოცხლა ამ ქვეყანაზე და ვალმოსხდილი გამოეთხოვა თავისიანებს 1960 წელს.

*ალ. ელერდავილი
იერის განთიადი. 1982წ*

XX საუკუნის საბარჯოელი მოჭიდავეები

არსენ მეკოიშვილი

„ქართული ჭიდაობა უბრალოდ ჭიდაობა არ არის. ეს – ჭიდაობა-ცეკვა, ჭიდაობა-სიმღერა, ჭიდაობა-ცხოვრებაა. თვით ბუნება კარნახობს მოჭიდავეს ილეოებს. როგორც ვაზი ეხვევა საკუთარ ღეროს, ასევე ახვევს ფეხს მოჭიდავე თავის მეტოქეს. მოიქნევეს, მიწაზე დასცემს და შეტევის დროს მის ფეხის გულებს მხიარულ მხეს დაანახვებს.

იოსებების ერთ-ერთი ვაჟის – ფიდოს ფეხის გულები არასოდეს არ დაუნახავთ არც ადამიანებსა და არც მხეს. ღრნიერი იყო, მხარბუჭაშლილი, საბერველივით მკერდი ჰქონდა, ზურგს კი, რომ იტყვიან, თვალთ ვერ გასწვდებოდი. ფიდო მეკოიშვილს, როგორც მოჭიდავეს, ორი ნაკლი ახასიათებდა – უზომოდ გულკეთილი და დინჯი იყო, მაგრამ შეიძლება სწორედ ამიტომაც უყვარდა ხალხს თავისი ფალავანი. ასე ხიბლავდა მისი კეთილი დიმილი.

1912 წელს ფიდო მამა გახდა. ბიჭს არსენა დაარქვეს. თავის წიგნში „ფალავნების მწუბრში“ არსენ მეკოიშვილი დაწერს: „პირადად მე არასოდეს მინახავს, როგორ ჭიდაობდა მამახეენი უბნის მოჭიდავეებთან. 5 წლის ვიყავი, ის რომ მოკვდა“...

პაპა იოსებმა არსენს მამის მაგივრობა გაუწია. ძველ მეცხვარეს ბიჭი მთაში დაჰყავდა. მკაცრად და უბრალოდ ზრდიდა. მხოლოდ იშვიათად გადაუსვამდა ხოლმე თავზე ხელს და ეუბნებოდა: „მამას გაეხარ, არსენ, მამას!“ – წერს იან დიმოვი წიგნში „საჭიდაო ხალიჩის რაინდები“.

19 წლის ასაკში არსენ მეკოიშვილი 90 კილოგრამს იწონიდა და ბევრი ცნობილი მოჭიდავე ჰყავდა დამარცხებული. მისმა მეგობარმა და თანასოფელმა მჭედელმა შალვა გზირიშვილმა, რომელთანაც არაერთხელ უჭიდავია, ურჩია თბილისში წასვლა და იქ ნამდვილი მწვრთნელის მოძებნა. თბილისში ნიჭიერ ყმაწვილს მასავით თვითნასწავლი სოფლელები ასწავლიდნენ. მისი აღზრდისათვის გარკვეულ შრომას ეწეოდნენ გზირიშვილი, ადუიშვილი, თომაშვილი, ხერხეულიძე, ქურხული და კანდელაკი.

ქართული ჭიდაობა მეკოიშვილის პირველი სპორტული აკადემია იყო. იგი საქართველოს მრავალჯოხის აბსოლუტური ჩემპიონი გახლდათ, მაგრამ მან მეორე აკადემიაც გაიარა – საკავშირო. იგი ჭიდაობის სამ სახეობაში გამოდიოდა – თავისუფალში, კლასიკურსა და სამბოში. იგი

1939 წელს კლასიკურ ჭიდაობას სულ არ იცნობდა. 1940 წელს მან პირველად მოიპოვა სსრ კავშირის ჩემპიონობა იმ სახეობაში, რომელიც ასე ძალიან ჰგავდა მის მშობლიურ ქართულ ჭიდაობას. ომის შემდეგ მეკოიშვილი სსრ კავშირის უცვლელი ჩემპიონი იყო სამბოში. რვაჯერ მიიღო ოქროს მედალი. 1945 წლიდან მან ცხრაჯერ მოიგო სსრკ-ს ჩემპიონატი თავისუფალ ჭიდაობაში. 1954 წელს მეკოიშვილმა მოიგო ჩვენი სპორტსმენებისათვის პირველი მსოფლიო ჩემპიონატი თავისუფალ ჭიდაობაში. ტოკიოს ხალიჩაზეც არავინ აღმოჩნდა 42 წლის კახელი ვლესის სწორი. მარდი ფინელი ტოისტო კანგასნიემი და ფრთხილი უნგრელი ნოტნი ნერენი არსენამ შოთობივით გააკრა ხალიჩაზე. ახალგაზრდა ირანელმა მოჭიდავემ ახმედ ვაფადარმა და შეუპოვარმა თურქმა ირფან ათანმა ქულეებით წააგეს.

შვედი „ლომი“ ბერტიო ანტონსონი

ნი ოლიმპიურ ჰელსინკში წაგებისათვის მასთან რევანშის აღებას შეეცადა. ის მეკოიშვილზე 10 წლით უმცროსი იყო და გადაწყვიტა იმ დონემდე დაეწინა, რომ ქართველს კი არ ებრძოლა ხალიჩაზე, არამედ „ცურავა“. მოჭიდავეები ამას „ჟანგბადის გადაკეტვას“ ეძახიან. ისე გამოვიდა ორთაბრძოლის დროს, მეკოიშვილმა იქით „გადაუკეტა ჟანგბადი“ მეტოქეს. არსენაც ძალიან დაღლილი იყო მაგრამ ფეხზე მაინც მტკიცედ იდგა, ხოლო ანტონსონმა „ცურავა“ დაიწყო. ასე გასცურა მან სახლში ვერცხლის მედლით.

44 წლის ვეტერანი საბჭოთა კავშირის I სპარტაკიადის ჩემპიონი გახდა. არასოდეს, არც ერთ საბჭოთა მოჭიდავეს არ მოუპოვებია ამ ასაკში ქვეყნის უმაღლესი სპორტული წოდება.

არსენ მეკოიშვილი დაუბრცხებელი წავიდა თავისუფალი ჭიდაობიდან. ჩვენი პირველი ოლიმპიური ჩემპიონი მძიმე წონაში ყოველთვის პირველი იყო.

ყველას ახსოვს მეკოიშვილისეული ცნობილი სარმა. მთავარი საიდუმლო კი იმაში იყო, რომ შემტევი მძლავრად ცვლავდა მეტოქის ფეხს. საიდუმლოება მეკოიშვილის მოქმედებების სინქრონულობაშიც იყო: მარჯვენა ხელით იგი მოწინააღმდეგის მარცხენა ხელს გლჯავდა, მარცხენა ხელით კი მეტოქეს კისერში, ასევე, მარჯვნიდან აწვებოდა – ამით მის მარცხენა ფეხს ტვირთავდა. სიმძიმის ცენტრი ამ ფეხზე გადაჰქონდა და ამის მერე ურტყამდა თავის მარჯვენა ფეხს მოწინააღმდეგეს დატვირთული ფეხის კოჭში. ვინ გაუძლებდა, როცა ეს სამივე შემტევი ქმედება ერთიანდებოდა და სინქრონულად ტარდებოდა.

მასალა მომზადებულია იან დიმოვის წიგნის „საჭიდაო ხალიჩის რაინდების“ მიხედვით

შალვა გზირიშვილი

შალვა ალექსანდრეს ძე გზირიშვილი 1931-1974 წლებში აქტიურად მონაწილეობდა რესპუბლიკის სპორტულ ცხოვრებაში, – იგი იყო საქართველოს აბსოლუტური ფალავანი ქართულ ჭიდაობაში 1934 წელს, ასევე საქართველოს ჩემპიონის ტიტული ჰქონდა 1938, 1940, 1945, 1947, 1950, 1951 წლებში. 1938-1939 წლებში მონაწილეობდა საკავშირო ფიზკულტურულთა აღლუმში, ჩვენი ქვეყნის დედაქალაქ მოსკოვში.

სპორტული მოღვაწეობის პარალელურად იგი ეწეოდა აქტიურ ორგანიზაციულ საქმიანობას რესპუბლიკაში ფიზიკური კულტურისა და სპორტის განვითარებისათვის. 1939-1959 წლებში ხელმძღვანელობდა საგარეჯოს რ-ნის ფიზკულტურისა და სპორტის საქმეთა კომიტეტს. ამ ხნის მანძილზე რაიონის ქართულ მოჭიდავეთა გუნდი დიდ წარმატებებს აღწევდა რესპუბლიკის პირველობებში. მისი მწვრთნელად მუშაობის პერიოდში აღიზარდნენ საქვეყნოდ აღიარებული სპორტსმენები – მოჭიდავეები. საერთაშორისო კლასის სპორტის ოსტატი, სსრკ ჩემპიონი სპარტაკ ქარსაულიძე, საქართველოს აბსოლუტური ფალავანი და მრავალჯგზის ჩემპიონი, სპორტის ოსტატი ანზორ ზურაბაული, სპორტის ოსტატები ძმები ელერდაშვილები და მრავალი სხვა.

მისი ხელმძღვანელობის პერიოდში გახდნენ მსოფლიოს, ევროპისა და საბჭოთა კავშირის მრავალჯგზის ჩემპიონები: არსენ მეკოკიშვილი, ლევან თედიაშვილი, გივი ონაშვილი.

შალვა გზირიშვილი 1959 წლიდან მუშაობდა მანავის მევენახეობის

საბჭოთა მეურნეობაში ფიზკულტურის მეთოდისტად 1974 წლამდე. სამეურნეო დარგში მოადგილედ. საგარეჯოს რაიონში ფიზკულტურისა და სპორტის განვითარების საქმეში ერთ-ერთი ძირითადი წამყვანი იყო. მან თითქმის ყველა სოფელში შექმნა ფიზკულტურული ძირეული კოლექტივები. მისი ფიზკულტურის კომიტეტში მუშაობის პერიოდში შეიქმნა მრავალი სპორტული მოედანი, როგორც საჭიდაო, ისე ფეხბურთის.

შალვა გზირიშვილმა თავისი სიჭაბუკე მონაწილეობა ფიზკულტურისა და სპორტის განვითარების საქმეს და ამ საქმეში იმოდგაწა 40 წელი. ამ ხნის განმავლობაში მას მიღებული აქვს მრავალი სიგელი და ჯილდო.

ღებინძორული მოჭიდავე სანჯრო კანდელაკი საბავშვულელებთან

მუხტაზ ელერაშვილი

დაიბადა 1934 წელს საგარეჯოს რაიონის სოფ. პატარძელში, დაამთავრა თბილისის სპორტისა და ფიზკულტურის ინსტიტუტი.

1950 წელს პირველად მიიღო მონაწილეობა მოსწავლეთა პირველობაზე ქართულ ჭიდაობაში.

1951 წელს მონაწილეობდა ნსს „კოლმეურნეს“ მიერ ჩატარებულ სპარტაკიადაში საქართველოს პირველობაზე, სადაც პირველი

ადგილი დაიკავა ქართულ ჭიდაობაში.

1952 წელს იყო თბილისის ოლქის ჩემპიონი.

საინტერესო იყო 1953 წლის საქართველოს ჩემპიონატი, სადაც მურთაზმა პირველი ადგილი დაიკავა. ამ ჩემპიონატში მურთაზი თავის უფროს ძმას – თენგიზს შეხვდა. ორივე ქვემსუბუქ წონაში (64კგ) გამოდიოდა. შეხვედრის შემდეგ მურთაზი I ადგილზე აღმოჩნდა, თენგიზი – მეორეზე.

ასევე, 1956 წელს სსრკ სპორტული კლუბის „ბურვესტნიკის“ („ქარიშხალას“) მიერ გამართულ სსრკ უმაღლეს სასწავლებლებს შორის პირველობაზე ერთმანეთს ძმები მურთაზ და თენგიზ ელერაშვილები შეხვდნენ. აქაც პირველი ადგილი მურთაზმა დაიკავა, მეორე თენგიზმა.

1958 წელს მინსკში ჩატარებულ საკავშირო შეჯიბრში სამბოში კი მურთაზი III ადგილს დასჯერდა, თენგიზმა I ადგილი მოიპოვა.

1957 წელს ქართულ ჭიდაობაზე საქართველოს პირველობაზე I ადგილი აიღო მურთაზ ელერაშვილმა.

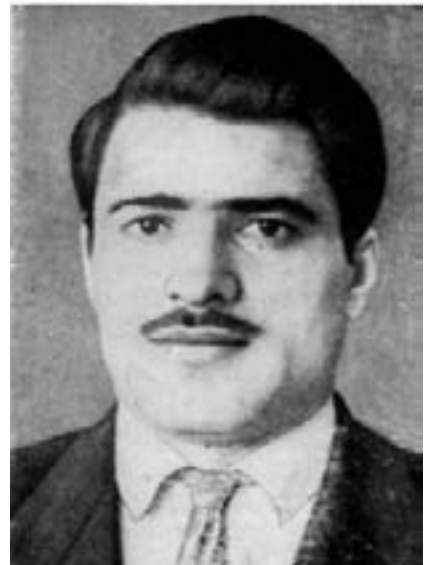
1960 წელს კიევში საკავშირო შე-

ჯიბრზე სამბოში II ადგილი აიღო.

წლების განმავლობაში მურთაზ ელერაშვილი სპორტგაერთიანება „კოლმეურნეს“ რაიონული კომიტეტის თავმჯდომარე, სპორტსკოლის დირექტორი იყო. არის საქართველოს დამსახურებული მწვრთნელი ჭიდაობა სამბოში

დღეს მურთაზ ელერაშვილი პენსიაზეა.

თენგიზ ელერაშვილი

დაიბადა 1966 წელს. 1982 წელს დაამთავრა საგარეჯოს №1 საჯარო სკოლა, რის შემდეგაც ჩაირიცხა საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტში და 1993 წელს დაამთავრა სოფლის მეურნეობის მექანიზაციის ფაკულტეტი.

კობა კუპატაძე საქართველოს 9-გზის ჩემპიონია ჭიდაობა სამბოში.

1988 წლის საბჭოთა კავშირის უნივერსიდაზე I ადგილი დაიკავა. არის სსრკ აბსოლუტური ჩემპიონატის (1990წელი) გამარჯვებული.

1991 წელს გახდა იაპონიაში ბრძოლა წესების გარეშე გამარჯვებული.

1992 წელს მინსკში გამართულ მსოფლიო პირველობაზე დაიკავა III ადგილი.

არის 1993 წლის საქართველოს აბსოლუტური ფალავანი ქართულ ჭიდაობაში.

კობა კუპატაძე

ანზორს კიკნაძე

დაიბადა 1934 წელს, სოფელ ბაღიაურში.

ტოკიოს 1964 წლის XVIII ოლიმპიური თამაშების მესამე პრიზიორი ჭიდაობა ძიუდოში;

1967 წლის მსოფლიოს ჩემპიონატის მესამე პრიზიორი;

ევროპის ოთხგზის (1962, 1964, 1965, 1966 წლები) აბსოლუტური ჩემპიონი ჭიდაობა ძიუდოში და ორგზის მეორე პრიზიორი

(1967, 1968წწ). ევროპის ოთხგზის ჩემპიონი გუნდურ შეჯიბრებაში (1963, 1964, 1965, 1966 წლები), სსრკ ხუთგზის ცემპიონი ჭიდაობა სამბოში (1961-65წწ), საქართველოს ხუთგზის აბსოლუტური ფალავანი ქართულ ჭიდაობაში (1959-62, 64წწ). სსრკ სპორტის დამსახურებული ოსტატი. დაიღუპა ავტოკატასტროფაში 1976 წელს.

უთა ზუკაკიშვილი – საერთაშორისო კატეგორიის მსაჯი: „...ისეთი ტექნიკური ქართულის მოჭიდავე, როგორც ანზორ ზურაბაული იყო, მე მგონი, საქართველოში არც კი ყოფილა. იგი იყო ქართული ჭიდაობის ნამდვილი დიდოსტატი!”

– გარეჯის მიწამ, საგარეჯომ ბევრი სასახელო მამულიშვილი აღუზარდა მსოფლიოს, საქართველოს თითქმის არ არსებობს დარგი, სადაც საგარეჯოელებს მსოფლიოს, ქვეყნის მასშტაბით არ ეთქვათ თავიანთი სიტყვა საგარეჯომ განსაკუთრებით სპორტით გაითქვა სახელი, უფრო სწორედ–ჭიდაობით.

ქართველ ფალავანთა ბრწყინვალე გამარჯვებებში ოლიმპიურ სარბიელზე, მსოფლიოს, ევროპის, საერთაშორისო, საკავშირო თუ ეროვნულ ჩემპიონატებში–საგარეჯოს მუდამ გამორჩეული ადგილი ეკავა და დღესაც წარმატებით გრძელდება ეს ტრადიცია. საგარეჯოს ჭიდაობის სკოლა იყო და არის ერთ–ერთი წარმატებული სკოლა. მსოფლიოს ლეგენდარულ ფალავნებს – არსენ მეკოკიშვილს და ლევან თედიაშვილს გვერდს უმშვენებენ სახელგანთქმული მოჭიდავეები: მისა ქურხული, შალვა გზირიშვილი, არჩილ ონაშვილი, ნიკა ბუხარიაშვილი, იოსებ გრაციაშვილი, თენგიზ და მურთაზ ელერდაშვილები, გოგი გზირიშვილი, გივი ონაშვილი, ბიჭიკო მარიდაშვილი, სპარტაკ ქარსაულიძე, ვაჟა და როინ ქაიხოსროშვილები, კობა კუპატაძე, მამუკა კურდღელაშვილი, ნუკრი გაგინიაშვილი, უმანგი კუხანაშვილი, დავით ხუციშვილი, ანზორ ზურაბაული და სხვები.

ანზორ ზურაბაული ერთ–ერთია მათ შორის, ვინც წარუშლელი კვალი დატოვა მსოფლიო და ქართული სპორტის ისტორიაში და დღემდე, უფრო სწორედ 2007 წლამდე, მიუხედავად ჭარმაგი ასაკისა– 72 წლის ასაკშიც (დაბადებულია 1935წ.) წარმატებით გამოვიდა საჭიდაო ხალიჩაზე, ანცივირებდა მაყურებელს თავისი ოსტატო-

ანზორ ფურცაბაული

– ქართული ჭიდაობის და სამბოს დიდოსტატი

ბით, გამოცდილებით, ახალგაზრდული შემართებით, მონაწილეობდა რა ვმტერან–სამბისტო მსოფლიოს და ევროპის ჩემპიონატებში. განცვიფრებაში მოდიხარ, როცა ათვალიერებ სპორტულ სარბიელზე მოპოვებულ მრავალრიცხოვან (ასზე მეტი) ჯილდოებს, მედლებს, პრიზებს, სიგელებს, რომლებსაც საპატიო ადგილი უკავიათ საკუთარ სახლში მოწყობილ სპეციალურ სტენდზე! ბევრი ქვეყნის ნაკრებს ერთად აღებულს არ ექნებათ მოპოვებული ამდენი სპორტული ნადავლი, რაც ანზორს აქვს მოპოვებული.

გვესაუბრება ანზორ ზურაბაულის სიერმის მეგობარი, თანაკლასელი, თანაკურსელი, თანაგუნდელი, თანაქალაქელი– საკავშირო პირველობების (სამბო) პრიზიორი, საქართველოს მრავალგზის ჩემპიონი ქართულ ჭიდაობასა და სამბოში, საქართველოს დამსახურებული მწვრთნელი **ბიჭიკო მარიდაშვილი**:

– ანზორ ზურაბაული– ფშაველი კაცი (წარმოშობით მისი წინაპრები არიან ახმეტის რაიონიდან) საგარეჯო-

შია დაბადებული და გაზრდილი. უწინ საგარეჯოში, ეკლიანი მავთულხლართებით შემოღობილ მაღალი ფიცრულის შიგა წრეში, ნახერხმოყრილ საჭიდაო მოედანზე სახელგანთქმული, მრავალნაცადი ფალავანი, ქართული ჭიდაობის ერთ–ერთი პატრიარქი შალვა გზირიშვილი ახალბედა პირტიტველა ბიჭებს, მომავალში ცნობილ მოჭიდავეებს ქართული ჭიდაობის ხერხებს ასწავლიდა და ერთმანეთთან აჯიბრებდა. ეს პატარა ბიჭები მომავალში გახდნენ ცნობილი მოჭიდავეები – ანზორ ზურაბაული, ბიჭიკო მარიდაშვილი, ბიძინა და თამაზ კველიშვილები, გურამ სონიშვილი, მიშა არჩუაძე, იაგო მათიაშვილი, გივი ტაბატაძე, კაკო მათიაშვილი, ილია ქვლივიძე, რობიზონ დიდმელაშვილი, გუგული (ქოთუა) კუჭუაშვილი, ამირან ქურხული („ჩაჩის“ ბიჭად წოდებული) გოგი გზირიშვილი, სპარტაკ ქარსაულიძე, ვაჟა ქაიხოსროშვილი („ზღვის ქაფად“ წოდებული) სულიკო ზალიკაშვილი, ზაური ქურხული, როინ ქაიხოსროშვილი და სხვები.

შალვა გზირიშვილს უდიდესი წვლილი მიუძღვის საგარეჯოელი მოჭიდავეების სპორტულ დაოსტატებაში. 1952 წლიდან საგარეჯოელ ნორჩ ფალავნებს, მათ შორის ანზორისაც ავარჯიშებდა ლეგენდარული ლევან თედიაშვილის პირველი მწვრთნელი ვანო მეკოკიშვილი (ძირითადად ის ავარჯიშებდა თავისუფალ ჭიდაობაში). ანზორის სპორტულ დაოსტატებაში მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვით საგარეჯოს № 1 საშუალო სკოლის ფიზდზრდის მაშინდელ მასწავლებლებს ვალიკო ოდიკაძეს და ვიქტორ გარსიაშვილს. ისინი ავარჯიშებდნენ

ანდრორ ოცურაბაული

— ქართული ჭიდაობის და სამბოს დილოსტაჟი

ბაბრძემბა

მძლეოსნობასა და ტანვარჯიშში. შაბათ-კვირას ნახერხმოყრილ საჭიდაო არენაზე უამრავი ხალხი იკრიბებოდა მეზობელი სოფლებიდან. გიორგიწმინდიდან, ნინოწმინდიდან, პატარძეულიდან, მანავიდან, კაკაბეთიდან, ჩაილურიდან. მაყურებელთა პირველ რიგში თავის განუყრელ პატარა საკამზე იჯდა საგარეჯოს პირველი საჯარო სკოლის დირექტორი მიხეილ მანდარია და თავის მოწაფეს ანზორ ზურაბაულს ქომაგობდა. მანდარიას გარდა, ანზორის ჭიდაობის ხერხებს, მის „მოგვერდულს“ ბევრი მოუხიბლავს. მისი ჭიდაობის მნახველი იყო პატარა საგარეჯოელი „ქიტესას“ ბიჭი, ლეგენდარული ლევან თელიაშვილი, რომელსაც შემდგომში სწორად უთქვამს – ბევრი რამით ანზორს ვბაძავდი.

— ანზორის გვარში თუ იყო ჭიდაობის ტრადიციები?

— საგარეჯოელ ფალავანს ანზორ ზურაბაულს ჭიდაობისადმი ღტოლვა გენიდანაც მოსდგამდა. პაპამისი ნიკა ბუზარიაშვილი (დედის მამა) სახელგანთქმული მისა ქურხულის, შაშო ვერელის, კოსტა მაისურაძის, მიშიკო მანაბელის და სხვა წარსულში ცნობილი ფალავნების ტოლ-წვორი მოჭიდავე იყო. ბიძები „წარბა“ (ნუგზარ) და ოთარ ბუზარიაშვილებიც საკმაოდ ცნობილი მოჭიდავეები იყვნენ.

— გარდა ქართულისა, რა წარმატებები ჰქონდა ანზორს თავისუფალ ჭიდაობაში, ძიულში, სამბოში?

— მსოფლიოში იშვიათია მოჭიდავე, რომელსაც ანზორისავით ერთნაირი

წარმატებით ეასპარეხოს ჭიდაობის ოთხივე სახეობაში— ქართულში, თავისუფალში, ძიულში და სამბოში.

ანზორმა ქართულ ჭიდაობასთან ერთად ვარჯიში ჯერ კლასიკურში (ბერძნულ-რომაული) და მალევე თავისუფალში, ლევან თელიაშვილის პირველ მწვრთნელთან ვალიკო (ვანო) მეკოკიშვილთან გააგრძელა. 1953–1954 წლებში თავისუფალ ჭიდაობაში საოლქო პირველობაზე იასპარეხა, სადაც გამოდიოდნენ მირიან ცალქელამანიძე, გიორგი სხირტლაძე, აკაკი ნინიაშვილი... პარალელურად ქართულ ჭიდაობასაც არ ივიწყებდა. 1956 წელს თელავში ზონალური სპარტაკიადა მოიგო, 1957 წელს თბილისში ჩატარდა სპორტული ფესტივალი. ანზორმა ქვეყნშივე წონაში (79 კგ.) პირველი ადგილი დაიკავა. ამ ტურნირის შემდეგ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სახელგანთქმული რექტორმა, სპორტის დიდმა მოყვარულმა ნიკო კეცხოველმა გახეთ „ახალგაზრდა კომუნისტში“ გამოაქვეყნა წერილი სათაურით „იმედის მომცემი ფალავანი“, რომელიც ანზორს ეხებოდა.

1957 წელს დაამთავრა საგარეჯოს პირველი საშუალო სკოლა, იმავე წელს ჩაირიცხა ფიზკულტურის ინსტიტუტში, რომლის რექტორმა, ანზორის აზრით, „დმერთის მიერ გამოგზავნილმა“ ბრწყინვალე პიროვნებამ, სპორტზე უზომოდ შეყვარებულმა საშა ფალავანიშვილმა ანზორის მეურვეობა „ლელო“-ს იმ დროის რექტორს ირაკლი უგულავას სთხოვა. თავისუფალ ჭიდაობაში მას ცნობილი მწვრთნელი მიხეილ თიკანაძე წვრთ-

ნიდა, ის ვარჯიშობდა ცნობილი ფალავნების გიორგი სხირტლაძის, გურამ საღარაძის, ანზორ გვირაძის, ზაურ მჭედლიშვილის, ვლადიმერ არსენიანის გვერდით. მის სპორტულ დაოსტატებაში დიდი წვლილი მიუძღვით აგრეთვე ფიზკულტურის ინსტიტუტის იმ დროის აღიარებულ პედაგოგებს შალვა ჩახნაშვილს (ფიზიოლოგია), აბო ნემსაძეს, ავთანდილ ციბაძეს (ისტორია), ს. აღიხანოვს, ნოდარი ოყროშიძეს (თავისუფალი ჭიდაობა), კეთევებს (ტანვარჯიში), მამია ქლენცს (ძალოსნობა), ფელიქს ნავერიანს (თხილამურები) და სხვებს. 1960 წელს თბილისში ჩატარებულ ამიერკავკასიის პირველობაზე პირველი ადგილი დაიკავა, 1958–1970 წლებში 14-ჯერ გახდა საქართველოს ჩემპიონი თავისუფალ ჭიდაობასა და სამბოში. 2-ჯერ გახდა საკავშირო სპარტაკიადის გამარჯვებული თავისუფალ ჭიდაობაში. 1961–1963 წლებში გამოდიოდა ძიულოს საქართველოს პირველ ნაკრებში – მსოფლიოში ცნობილ ფალავნებთან – ანზორ კიკნაძესთან, დურმიშხან ბერუაშვილთან და ანზორ ქიბროწაშვილთან ერთად.

პირველი გამოსვლა ქართულ ჭიდაობაში თელავში ზონალურ პირველობაზე 1956 წელს მარცხით დამთავრდა, ლავოდეხელ ასაკით უფროსთან, ცნობილ მოჭიდავესთან ანზორ კაპანაძესთან დათმო ორთაბრძოლა. ერთი თვის შემდეგ თელავში გამართულ სპარტაკიადის ზონალურ პირველობაზე ქართულ ჭიდაობაში რევანში აიღო ა. კაპანაძესთან შეხვედრაში, ხოლო ფინალში დაამარცხა იმ დროს აღიარებული მოჭიდავე ახმეტელი ლავროსი მაისურაძე. ამ გამარჯვების შემდეგ ანზორის თქმით „ჩავთვალე ჩემი თავი მოჭიდავედ!“ ამის შემდეგ ანზორი შეიძლება გახდა საქართველოს ჩემპიონი ქართულ ჭიდაობაში. სანამ ანზორი საქართველოს ფალავანი (აბსოლუტური წონა) გახდებოდა ქართულ ჭიდაობაში, 1957 წელს მოსკოვში გაიმართა მსოფლიო ახალგაზრდობის ფესტივალი, იქ წასვლამდე ჩატარდა საქართველოს პირველობა ქართულ ჭიდაობაში, სადაც ანზორმა დაამარცხა რა უძლიერესი მეტოქეები დავით ჩაჩანიძე (ლაგოდეხი), ზაქარია მუხიაშვილი (გლდანი), ი. რეხვიაშვილი (თელავი), კარლო უნდილაშვილი (მცხეთა), იოსებ კაჭარაზოშვილი (დედოფლისწყარო) – დაიკავა პირველი ადგილი. ასევე წარმატებით გამოვიდა მსოფლიო ახალგაზრდობის ფესტივალზე. 1959 წელს მოსკოვში გაიმართა ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნების ეროვნული ჭიდაობების ფესტივალი. ქართული ჭიდაობის პრესტიჟს მაშინ ანზორ კიკნაძე, სიმონ მაისურაძე, სულიკო სულაშვილი და

დასასრული მუ-11 გვერდზე

ანდრონ რეზერვაციული

— ქართული ჟილოვის და სამოს დილოსტაში

ანზორ ზურაბაული იცავდნენ. ქართველი მოჭიდავეები მრავალრიცხოვან მაყურებელს ქართული ჭიდაობის ოსტატობას უჩვენებდნენ. სპეციალურად წაყვანილ ხაჩიკ ტულგაუკოვის ცნობილ მედუდუკეთა ანსამბლის მიერ შესრულებული „საჭიდაო“-ს ცნობილი მუსიკის თანხლებით.

ამავე დროს ქართველმა მოჭიდავეებმა თავიანთი საჭიდაო ხელოვნება აჩვენეს საკავშირო სასოფლო-სამეურნეო მიღწევათა გამოფენაზე ამერიკის შეერთებული შტატების პავილიონში. მაყურებელს განსაკუთრებით ქართველ მოჭიდავეთა გამოსვლები მოსწონ-

დათ და მოუთმენლად ელოდნენ მორიგ ქართულ ორთაბრძოლებს. 1958 წელს საგარეჯოში ჩატარდა ქართულ ჭიდაობაში საქართველოს ფალანგობა (აბსოლუტური წონა), რომელშიც მონაწილეობდნენ აღიარებული ოსტატები – ანზორ კიკნაძე, ბუღდან ბალაკაშვილი, ამირან ვარდოშვილი, ანზორ ქიბროლაშვილი, გივი კახაბრიშვილი, გოგი გზირიშვილი და სხვები. ფინალში ანზორი ქულებით დამარცხდა ამირან ვარდოშვილთან. 1963 წელს საგარეჯოში გამართულ მორიგ ქართველ ფალანგობაზე – სადაც მონაწილეობდნენ იმ დროის საქართველოს უძლიერესი ფალანგები – ბუღდან

ბალაკაშვილი, გივი კახაბრიშვილი, ნოდარ ყანმაზაშვილი, გოგი გზირიშვილი, გ. მალვენისშვილი, ისიდორე მჭედლიძე, ა. გაურგაშვილი, ანზორ ქიბროლაშვილი და სხვა. ანზორმა ფინალურ შეხვედრამდე დაამარცხა გივი კახაბრიშვილი, გოგი გზირიშვილი, ნოდარი ყანმაზაშვილი, ისიდორე მჭედლიძე. ფინალში შეხვდა ქართული ჭიდაობის ცნობილ ოსტატს ბუღდან ბალაკაშვილს, რომელიც სუფთად დაამარცხა და გახდა საქართველოს ფალანგი. გამარჯვება მიულოცეს ლეგენდარულმა გიორგიწმინდელმა გოლითმა, ოლიმპიურმა და მსოფლიოს ჩემპიონმა თავისუფალ ჭიდაობაში არსენ მეკოკიშვილმა ,თავისუფალი ჭიდაობის პროფესორად აღიარებულმა . მსოფლიოს ორგზის ჩემპიონმა ვახტანგ ბალაკაშვილმა.

ბიჭიკო მარიდაშვილი

დაიბადა საგარეჯოს რაიონის სოფელ გიორგიწმინდაში 1939 წელს. 1953 წლიდან ვარჯიში დაიწყო ქართულ ჭიდაობაში შალვა გზირიშვილთან, შემდეგ თავისუფალ ჭიდაობაში – ვანო მეკოკიშვილთან. 1958 წელს სწავლა განაგრძო საქართველოს ფიზიკური კულტურისა და სპორტის ინსტიტუტთან არსებულ ორწლიან მწვრთნელთა სკოლაში, შემდეგ საქართველოს ფიზიკური კულტურისა და სპორტის ინსტიტუტში, რომელიც დაამთავრა 1963 წელს. შემდეგ ჩაირიცხა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში იურიდიულ ფაკულტეტზე. 1963 წელს გაიწვიეს სამხედრო-სავალდებულო სამსახურში, მუშაობდა საგარეჯოს შს რაიგანყოფილებაში გამომძიებლად. არის საქართველოს ორგზის ჩემპიონი ქართულ ჭიდაობაში, ორჯერ – თავისუფალ ჭიდაობაში, ექვსჯერ – ჭიდაობა სამბოში. თავისუფალ ჭიდაობაში არის საბჭოთა კავშირის სოფლის სპორტსმენთა პირველობების სამგზის პრიზიორი, ჭიდაობა სამბოში შეიარაღებული ძალების ოთხგზის პრიზიორი (2 პირადში, 2 გუნდურში), არის სპორტის ოსტატი ქარ-

თულ, თავისუფალ და ჭიდაობა სამბოში; საქართველოს დამსახურებული მწვრთნელი ჭიდაობა ძიუდოში, სპორტის დამსახურებული მუშაკი, ღირსების მედლის კავალერი. ბიჭიკო მარიდაშვილს აღზრდილი ჰყავს მსოფლიოსა და ევროპის მრავალი ჩემპიონი და პრიზიორი, ასევე საბჭოთა კავშირის ჩემპიონები.

ბიჭიკო მარიდაშვილი მწვრთნელის ნაყოფიერ მუშაობასთან ერთად აქტიურადაა ჩაბმული საგარეჯოელი სპორტსმენების მატინეს შექმნაში.

დაიბადა 1940 წელს საგარეჯოში.

1958 წელს დაამთავრა საგარეჯოს საშუალო სკოლა. სკოლაში სწავლის პერიოდში დაინტერესებული იყო ტანვარჯიშით. სკოლის დამთავრებამდე დაინტერესდა ჭიდაობით და ვარჯიშში დაიწყო მწვრთნელ ვანო მეკოკიშვილთან. სწავლა საქართველოს ფიზკულტურის აკადემიაში განაგრძო და აქტიურ მონაწილეობას ღებულობდა ჭიდაობებში გამართულ შეჯიბრებებსა თუ ტურნირებში. აკადემიის დამთავრების შემდეგ სპარტაკ ქარსაულიძემ სწავლა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიურ ფაკულტეტზე განაგრძო, რომელიც 1969 წელს დაამთავრა.

სპარტაკ ქარსაულიძეზე, მისი ჭიდაობის დახვეწილ მანერასა და ჭიდაობაში მის მიერ გამოვლენილი საოცრებების შესახებ ჯერ კიდევ 60-იანი წლების დასაწყისიდან საუბრობდა მთელი საქართველო, ამაცობდნენ გარეჯელები. მისგან, როგორც მზარდ, პერსპექტიული მოჭიდავისაგან ძალიან ბევრს ელოდა მწვრთნელიც და გულშემატკივარიც, მეგობარიც და მისი მეტოქეც – არსენა მეკოკიშვილის შემდეგ სპარტაკ ქარსაულიძე პირველი მოჭიდავე იყო, ვინც საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი გახდა თავისუფალ ჭიდაობაში (1965წ). სპორტის დიდ არენაზე გამოსვლა კი სპარტაკმა 1963 წლიდან დაიწყო. ამ წლიდან აიყვანეს სსრკ-ს ნაკრებში, სადაც 6 წელი იყო. ლეგენდად იქცა მისი გამოსვლა საჭიდაო არენაზე. საერთაშორისო ტურნირები ირანელებთან, თურქებთან, ბულგარელებთან, იაპონელებთან, ოლიმპიურ ჩემპიონებთან წვრთნისა და ახალ-ახალი გამარჯვებებისკენ უბიძგებდა უნივერსიტეტის სტუდენტს. მაგრამ... რუსებს არ მოსწონდათ... და რა არ მოსწონდათ?! 30-40-იანი წლების საბჭოთა კავშირის პირველი ჩემპიონი ჭიდაობაში არსენ მეკოკიშვილი და 60-იანი წლების №1 ჩემპიონი ისევ ქართველი – სპარ-

სპარტაკ ქარსაულიძე

სპარტაკ ქარსაულიძე მეგობრებთან (მარჯვნიდან მეორე)

ტაკ ქარსაულიძე (?). ყელზე ედგათ რუსებს ორივე ქართველი და თუ კარგად გადახედავდნენ, სპარტაკ ქარსაულიძის უკანაც პერსპექტიული ქართველები იდგნენ. და აი, 63 კვ. წონით კატეგორიაში სპარტაკ ქარსაულიძე არ შეიყვანეს იმ ოთხეულში, რომელსაც საბჭოთა კავშირიდან უშვებდნენ საერთაშორისო ტურნირებზე. მაგრამ გასაჩივრების, გარკვეული ინსტანციების გავლის შემდეგ, როგორც იქნა მეხუთე კაცად შეიყვანეს სპორტსმენი, რომელიც ნახევრად-მსუბუქ წონაში მხოლოდ საბჭოთა სპორტსმენებს არ უგებდა. სენსაცია მაშინ ნახა მსოფლიო თასის საერთაშორისო ტურნირზე ჭიდაობის მსოფლიო გულშემატკივარმა. 8 შეხვედრა მოიგო ქართველმა, მოუგო მსოფლიო ჩემპიონ ფინელ იასკარს, ჩემპიონთა ჩემპიონს ირანელ რეიფულს.

იყო სხვა გამარჯვებებიც, რუსებისთვის გულის გახეთქავი.

1965 წელს საბჭოთა კავშირის ნაკრებში პირველ ნომრად იყო დასახელებული, მიდიოდა აშშ-ში საერთაშორისო ტურნირზე, მაგრამ მოსკოვიდან არ გაუშვეს – ქართველი იყო, პირველობას არავის დაუთმობდა და რუსებს მობეზ-

რდათ კუდში ჩანჩალი.

იყო დიდი გულისტკენა, სიმართლის მიმართ იმედის გაცრუება და სენსაცია მართლაც 1967 წელს მოახდინა მისმა უარმა – მონაწილეობას აღარ მიიღებდა არც ერთ შეჯიბრში. ეს მართლაც დიდი გულისტკენა იყო თავად ქართველი გულშემატკივრისთვის – სპარტაკ ქარსაულიძემ უარი თქვა იმ შეკრებაზე მონაწილეობის მიღებაზე, რომელიც მოსამზადებელი ეტაპი იყო ინდოეთში სერიოზულ შეჯიბრში წასასვლელად. ასე ჩამოშორდა 27 წლის ჭაბუკი აქტიურ სპორტს. სპორტსმენმა, რომელსაც უამრავ საბჭოთა კავშირის, საერთაშორისო, მსოფლიო შეხვედრებში ჰქონდა მონაწილეობა მიღებული და უმნიშვნელოვანესი გამარჯვებებით.

სპარტაკ ქარსაულიძე საერთაშორისო სპორტის ოსტატია. მას 1967 წლის შემდეგ აღარ მიუღია მონაწილეობა სპორტულ ასპარეზობებში, მაგრამ სამაგიეროდ, გულმხურვალე გულშემატკივარია ჭიდაობის, ყოველივე ქართულის და არასოდეს იშურებს არც ფინანსებს და არც თავს არ ზოგავს ქართული ჭიდაობის შემდგომი წინსვლისა და განვითარებისათვის.

ბიზი ონაშვილი პატარძელელი – ოლიმპიელი

ბედის და იღბლის ყველაზე მეტად სპორტსმენებს სწამთ და სჯერათ. ზოგჯერ ხომ ერთი წამი, ერთი მოძრაობა გვახსლოებს წარმატებასთან, ან უკუღმა დაატრიალებს ნაფიქრ-ნააზრევ-ნაოცნებარს. ჭიდაობაში კი თუ იღბალი არ გწყალობს მსაჯებთან, მხოლოდ სპორტსმენი არ რჩები გულნატკენი, აქ გულშემატკიერებ, უბრალო მაყურებელსაც დიდი უხერხულობა და გულისტკენა ეუფლება. არ ყოფილა მოჭიდავე, ვისაც უიღბლობისთვის ერთხელ მაინც

არ გაეწიოს საყვედური. მაგრამ... არიან სპორტსმენები, რომელთაც უიღბლობა თან მისდევთ მთელი სპორტული მოღვაწეობის დროს. ასეთი იყო პატარძელელი ჩვენი თანამემამულის, მიუნხენის 1972 წლის ოლიმპიური თამაშების ბრინჯაოს პრიზიორის გივი ონაშვილისათვის მიუნხენის ეს ოლიმპიადა. არა და გივი ოქროს მედლისათვის იბრძოდა. ჰქონდა სათანადო ფიზიკური მომზადება, შემართება, სურვილი, მაგრამ გერმანელთან წმინდა მოგება ჯერ ჩაუთვალეს, შემდეგ გაუშქმეს და აღარც ყურადღება მიაქციეს შემდგომ სვლას. რამდენი შემთხვევა იყო კიდევ ამისთანა შემდეგ და გულისტკენა მსაჯების მხრიდან. ასეთი იყო სახელგანთქმულ პოლანდიელ რიუსკასთან რამდენიმე შეხვედრისას. 70-იანი წლების სპორტული ჟურნალისტები გივი ონაშვილს უიღბლო სპორტსმენს უწოდებდნენ. არადა, მწვერთნელები და რაც მთავარია, ქართველი გულშემატკივარი თავად ხდებოდა მოწმე მსაჯთა არაობიექტურობისა, მაგრამ, ნათქვამია, „თავს ზემოთ ძალა არ არისო“ ან რუს ან უცხო ქვეყნების მსაჯებთან ვინ რას გააწყობდა? გივის გამარჯვების მოლოდინი კი ყველას ჰქონდა. ყოველთვის ჰქონდა გივის თავისი ხელწერა, შემართება, პასუხისმგებლობა, სწრაფი აზროვნე-

ბა მეტოქისათვის საბრძოლო იდეის შესაცვლელად. ჰქონდა კიდევ თვალსაჩინო, ათასობით მაყურებლის წინაშე წარმატებაც, მაგრამ ხდებოდა ისე, რომ ოქროს მედლის ასპროცენტისანი პრეტენდენტი ვერცხლის, ან ბრინჯაოს მედლის დონეზე ჩამოჰყავდათ... თუმცა სიმართლე ვთქვათ, რამდენი სპორტსმენია უიღბლო, ვინც ვერც მიუნხენის ოლიმპიადამდე მიაღწია და გივი ონაშვილივით ვერც მსოფლიო ჩემპონატის ბრინჯაოს პრიზიორი გამხდარა (1969წელი), ან ევროპის ჩემპიონის გუნდურ (1970 წელი) და პირად შეჯიბრში (1974-1975წწ), სამგზის II (1969, 1972, 1976წწ) და III (1971წ) პრიზიორი, სსრკ-ს ჩემპიონი (1973წ) და ბრინჯაოს პრიზიორი (1975წ), ასევე სსრკ-ს ორგზის ჩემპიონი სამბოში (1970-72წწ).

მის ნაკვალევს მისი შვილიშვილი, ჩვენი თანამემამულე ლევან მათიაშვილი მიჰყვება, რომელიც გამარჯვებებს გამარჯვებებზე იმკის. გივის 4 ქალიშვილიდან უფროსი ნინო სპარტაკიადის ჩემპიონია ბადროს ტყორცნაში, მარინა – მორბენალი, საქართველოს მრავალგზის ჩემპიონი.

გივი ონაშვილმა კი დიდი სპორტის დატოვების შემდეგ სოფლის მეურნეობის სფეროში გადაინაცვლა. სსრკ სპორტის დამსახურებული ოსტატი, ღირსების ორდენის კავალერი დღეს საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის გამგეობის მთავარი სპეციალისტია ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის საკითხებში.

ფოსტა

ლეონ თედიაშვილი

ლეონ თედიაშვილი – დაიბადა 1948 წლის 15 მარტს, საგარეჯოში.

დედა – ალექსანდრა ბალანდინა, წარმოშობით ვოლოგოდსკის ოლქიდან იყო, კარგად იცოდა ქართული, ქართული ტრადიციებიც და პატივს სცემდა მათ.

მამა – ქიტესა თედიაშვილი, დიდი სამამულო ომის მონაწილე, მშრომელი, ალალი კაცი იყო.

ძმა – გერმანე ირიკალოვი. შვიდი წლიდან საგარეჯოში, თედიაშვილების ოჯახში იზრდებოდა. კარგად იცის ქართული. ძმას ჭიდაობაზე სიარული ბავშვობიდანვე მან ურჩია. ოჯახით მოსკოვში ცხოვრობს.

ოჯახი

მეუღლე – ნანა მჭედლიშვილი, პროფესიით ექიმი-ოფთალმოლოგი.

შვილები: ვახტანგი – დაიბადა 1972 წელს, გარდაიცვალა 1993 წლის სექტემბერში აფხაზეთის ომის ბოლო დღეს.

ბესო – დაიბადა 1974 წელს. პეაგოგო-მწიგნობარი.

ლეონის წარმატებებისა და ბამბრ-ჯიშების „სკიპრი“

1972 წლის მიუნხენისა და 1976 წლის მონრეალის ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონი.

მსოფლიოს ხუთგზის ჩემპიონი: ოთხჯერ თავისუფალ ჭიდაობაში – 1971, 1973, 1974, 1975 წლებში;

ერთხელ სამბოში – 1973 წ. მსოფლიო ჩემპიონატის II პრიზიორი – 1978წ.

მსოფლიო თასის მფლობელი – 1973წ. ევროპის სამგზის ჩემპიონი – 1974, 1976, 1978 წლებში;

საბჭოთა კავშირის ხალხთა მესხეთე სპორტაკიადის ჩემპიონი – 1971წ;

საბჭოთა კავშირის ორგზის ჩემპიონი – 1973, 1974წწ.

ორგზის მეორე – 1969, 1980წწ. და მესამე – 1977წ პრიზიორი;

ლეონი ერთადერთი მოჭიდავეა მსოფლიოში, რომელმაც ჩემპიონობა მოიპოვა სამ სხვადასხვა წონით კატეგორიაში;

იყო ოლიმპიური და მსოფლიოს ჩემპიონი 82 და 90კგ-ში;

ევროპის ჩემპიონი 100კგ წონაში; საბჭოთა კავშირის წლის (1973წ) საუკეთესო სპორტსმენი;

საქართველოს წლის საუკეთესო სპორტსმენი – 1971, 1973, 1974 წწ-ში;

საბჭოთა კავშირის სპორტის დამსახურებული ოსტატი;

ღირსების, ვახტანგ გორგასლის, სოკისა და ფილას ორდენების კავალერი;

ერთადერთი ქართველი, ვისაც ირანელებმა ტახტის ოქროს ორდენი მისცეს.

ორთაბრძოლები

ჩატარებული აქვს 640 ორთაბრძოლა ლეონისათვის იდეალი იყო მახანკა-ალელი იური შახმურადოვი, რომელსაც

1971 წლის ივლისში შეხვდა. ადვილი არ იყო ლეონისათვის მასთან შერკინება, მაგრამ როცა ლეონმა აქტიური ბრძოლით დაჯანა მოწინააღმდეგე, შახმურადოვმა გულთადად მიულოცა ლეონს ეს გამარჯვება. იშვიათია, რომ მეტოქემ მეტოქეს გულითადად მიულოცოს გამარჯვება, მაგრამ ლეონი ამას იმსახურებდა... და რატომ?

„თედიაშვილის აზრით, ნამდვილი მოჭიდავე მეტოქეს ზურგს არ შეაქცევს, აკრძალულ ილეთებს არ იხმარს და სადემონსტრაციო საათისკენ არ დაიწყებს მალღიმად მზერას.ერთი სიტყვით, ჭეშმარიტი მოჭიდავე ხალხიზე მარტო ქულებისათვის კი არ გამოდის, არამედ სახელისა და ღირსებისათვის“ (გაზ: „ლელო“ 1971წ).

და კიდევ, ლეონი ჭიდაობას ყოველთვის ღიმილით იწყებდა, ღიმილით ჭიდაობდა და ღიმილითვე ამთავრებდა. „ლეონმაც ვითომ საღალბოდ მიდისო, ისე გახვდა მეტოქეს, საკუთარი გამარჯვება იქამა (გაზ: „სამშობლო“ 1971წ).

სწორედ ეს ღიმილი იყო იური შახმურადოვს (რომელზეც „სოვეტსკი სპორტი“ ერთ-ერთი ჟურნალისტი იფიცებოდა, „ბლანეტაზე არ არსებობს ძალა, რომელიც შახმურადოვს ხალიჩაზე ბუკს დაადებინებს“), წელში რომ

ტეხავდა და მასთან შეხვედრისას მხოლოდ ვაჟაკური დამარცხებისათვის ხალიჩიდან არ გადიოდა. ასევე, მისი ღიმილი მორალურად და ფსიქოლოგიურად მოქმედებდა არცთუ ისე „ხელწა-მოსაკრავ ათლეტზე“ – ევროპის ჩემპიონ ჰანს შტოტმაისტერზე.

საბჭოთა კავშირის ხალხთა მესხეთე სპორტაკიადაზე (1971წ. აგვისტო-სექტემბერი) ფინიშზე შახმურადოვი და სიულჟინი საჭიდაოდ არ გამოცხადდნენ, ლეონმა მოუგო ტიშირიავეს და სსრ კავშირის ჩემპიონი გახდა.

ჭიდაობა ელვისუსწრაფვსად, წამის მეასედში შეეძლო ტაქტიკისა და სტრატეგიის შეცვლა, ამიტომაც ერდებოდნენ მასთან შერკინებას. ახლაც ახსოვთ მის გულშემატკივრებს სოფიაში გამართულ მსოფლიო ჩემპიონატზე (1971წ) ლეონმა სენეგალელი მოჭიდავე 45 წამში გააკრა ხალიჩას, შევიცარიელი – 30 წამში, პოლონელი – 40 წამში, ევროპისა და მსოფლიოს ოთხგზის ჩემპიონს რუმინელ იორგას და შტოტმაისტერს „ხვდა ბედნიერება წილად 9 წუთი ყოფილიყვნენ საჭიდაო ხალიჩაზე. გურამ საღარაძე – ლეონის იდეალი ჭიდაობაში: „– ლეონი ჭიდაობისთვისაა დაბადებული. როცა მის შეხვედრებს ვუყურებ, ვვიქრობ, ამ ბიჭს ნაკლს

ლეონ თედიაშვილი

ვერ მოუძებნი-მეთქი. მომადლებული აქვს დიდი ღონე, საოცარი სისწრაფე, პლასტიკურობა. ყოველივე ეს შერწყმულია გამბედაობასთან, იღვთების მდიდარ არსენალთან, გამჭრიახობასთან, გამარჯვებისაკენ დაუცხრომელ ღვთაებასთან. კიდევ ერთი რამ, რაც ასევე მისაბაძია ახალგაზრდა თაობის სპორტსმენთათვის – თედიაშვილს ამპარტავნობისა და მედიდურობის ნატამალიც არა აქვს. ძალიან თავმდაბალი, მოკრძალებული კაცია“ (გაზეთი „ლელო“, 1972წ).

ვალერი რეზანცევი - ორგზის ოლიმპიური ჩემპიონი ბერძნულ-რომაულ ჭიდაობაში: - „გამოგიტყდებით, ვერ გამიგია, რით იბრძვის ლევანი - ღონე, ტექნიკა და ტაქტიკა რომ საჭიროა, ეს კარგა ხანია ვიცი. ამ შემთხვევაში ლაპარაკი სულ სხვა რამეზეა. ჩემი ხასიათიდან გამომდინარე, მეტოქე სულ მცირე ორი საათის შემდეგ მეცოდება. თედიაშვილი კი მოწინააღმდეგეს ჯერ კიდევ ჭიდაობის დაწყებამდე თანაუგრძობს. ხალიჩაზე ყოველთვის დიმილით გამოდის და თუ რაიმე ოინს არ ჩაიდენს, გაიხუმრებს მაინც. მე კი იუმორის გრძნობა ოლიმპიადის დაწყებამდე ორი თვით ადრე მიქრება“.

ირანის გუნდის ხელმძღვანელი ჰაბიბ ბულური აღფრთოვანებული უყურებდა ლევანის ორთაბრძოლას: - ლევან თედიაშვილს ისეთი თვისებები გააჩნია, რომელიც არც ერთ მოჭიდავეს არა აქვს. იგი განუუმორებელი ფალავანია. თითქმის მთელი ცხოვრება მაქვს გატარებული და მეგონა ხალიჩაზე აღარაფერი გამოვირდებოდა. გამოგიტყდებით, ლ. თედიაშვილის ჭიდაობამ ეს აზრი გამიქარწყლა. იგი ვასაოცარი ტექნიკისა და ძალის მქონეა. მისი ტექნიკური არსენალი ათ მოჭიდავესაც კი ეყოფა.

მაგრამ სული, სული როგორი აქვს? - ქართული, ქართული და კიდევ ერთხელ ქართული - გაიხსენებენ ირანში, შაჰის წინაშე გამართულ, შაჰის სახელობის ტურნირს ქართველები?! 70 შეკერა (პაჩკა) ათასდღარიანები შესთავაზეს ლევანს - იქნებ შაჰის ნაქები არ გავკვიკრაო ხალიჩას - ირანელებმა. შუაპაცი ხომ ქართველი იყო. ლევანის მისებურად ჩაეცინა და ერთი მილიონი... ძლივს დათანხმდა შაჰი. მაგრამ სანამ ფულს „მოიტანდნენ“, ლევანმა წამებში შაჰის ფეხებთან გააკრა ბეჭებით ხალიჩას. გაკვირვებულ ირანელებს სუნთქვაც კი შეუჩერდათ - უღამაზესი ფანდებისა და დახვეწილი იღვთების მაყურებელთ. მილიონისა რა მოგახსენოთ, მაგრამ შაჰმა თითიდან ბეჭედი წაიძრო (რაც იშვიათად ხდება) და ლევანის უღამაზესი ბეჭედი აჩუქა (ლევანმა ეს ბეჭედი ახლადშერთულ მუედლეს ნანას აჩუქა). ლევანი ერთადერთი მოჭიდავეა

მსოფლიოში, რომელმაც საერთაშორისო სარბიელზე, სამ სხვადასხვა წონით კატეგორიაში ოქროს მედალი მოიპოვა. ჯერ 82 კგ წონით კატეგორიაში - მსოფლიო ჩემპიონატისა და ოლიმპიადის მოგება და შემდეგ 90 კგ წონით კატეგორიაში ევროპის პირველობაზე.

1973 წლის სექტემბერში ირანის დედაქალაქში გამართულ მსოფლიო ჩემპიონატში 12 ქვეყნის 69 ათლეტი იღვბდა მონაწილეობას. თავისუფალ ჭიდაობაში ლევანმა ოქროს მედალი მოიპოვა და „დამსახურებულად“ გამოცხადდა გუბერნატორის მიერ გამართულ ბანკეტზე, რომელიც თავისუფალი სტილის მოჭიდავეებს გაუშართა.

საინტერსო იყო მაყურებლისათვის თედიაშვილ-ბენ პეტერსონის ბრძოლა. იქ ყოველ წაშში თურმე იღვთი კეთდებოდა. მანამდე, ლევანმა 1972 წელს მიუნხენის ოლიმპიადაზე ამერიკელ ჯონ პეტერსონს (ბენის ძმას) მოუგო.

სამბისტები კი ამ დროს მეორე დღის შეჯიბრებისთვის ემზადებოდნენ, მაგრამ ვახტანგ ბალაყაძემ - მწვრთნელმა და სამბისტთა მწვრთნელმა ლენელმა ლევანს გამოუცხადეს - ხვალ სამბისტის ჩოხა უნდა ჩაიცვა, რადგან სამბისტი ვ. რუხლიაიკვი ავად გახდაო.

ლევანს კი როდის ეჭიდავა სამბო, აღარც ახსოვდა. ჩოხის დიღებიც კი ვერ შეიკრა წესიერად...

სამბისტთა პირველობაში ტოლს ვინ დაუდებდა ლევანს? თეირანის ცხელი სექტემბრის მსოფლიო ჩემპიონატზე 10 დღეში ლევანი ორჯერ გახდა მსოფლიოს ჩემპიონი. არადა 8 წელი სამბო აღარც კი ეჭიდავა.

„- ვფიქრობდი თუ არა ჩემპიონობაზე სამბოში? შეჯიბრების წინ საერთოდ, არ ვფიქრობ ხოლმე ჩემპიონობაზე, მე მთელი არსებით მიყვარს და მიტაცებს ჭიდაობა, თავდაუზოთავად ვებმები ბრძოლაში, - იხსენებდა ლევანი.

1974 წლის ივნისში ესპანეთის დედაქალაქ მადრიდში „პალასიო დელოს დეპორტისის“ სპორტის სასახლეში ლევანი ევროპის ჩემპიონის ოქროს მედლის მფლობელია მეორე საშუალო წონაში.

1974 წელს სტამბოლში მსოფლიოს ოთხეზის ჩემპიონი გახდა.

შემდეგ იყვნენ ჩემპიონები - გულიუტკინი, იარიგინი, სტრახოვი, იაკევი და კაკოშინი... იმ დროს ლევანი გუნდის ინტერესებიდან გამომდინარე, 90 კგ წონით კატეგორიაში გამოდიოდა. გულიუტკინთან მოულოდნელი, გაურკვეველი მარცხის შემდეგ თავისთავზე გულმოსული ლევანი იხსენებდა: - უფრო აქტიურად უნდა მეჭიდავა, უფრო დამაჯერებელი უნდა ყოფილიყო ჩემი გამოსვლა, მაშინ შეხვედრის შედეგებიც

სააღბათო და სატოქმანო აღარ გახდებოდა (ლევანს გულიუტკინთან მინსკში შეხვედრისას ქულის აღება დასჭირდა, რადგან 33 იყო ანგარიში. ვინც ქულას მოიპოვებდა, გამარჯვებული ის იქნებოდა. ლევანმა იღვთი წამოიწყო, მაგრამ ხელი მოწინააღმდეგის გაოფლილ ზურგზე აუცურდა და ორივე ლეიბის მიღმა გადაგორდა. ასეთ შემთხვევაში არც ერთს არ ეძლევა ქულა, მაგრამ რადგან გულიუტკინი კიეველი იყო, მსაჯმა, როგორც ჩანს, ქულა და გამარჯვება მას ჩაუთავადა). რაც შეეხება იაკევის, მას გულიუტკინი დამარცხებული ჰყავდა, ამიტომ ლევანთან შეხვედრისას ეცადა მეტი შანსი მოეპოვებინა და ლევანს ფეხში შეუვარდა, რასაც ლევანი ელოდა. ლევანმა ჩაიხიქა, კისრულით წამოიღო და წმინდად მოუგო. ეს ბრძოლა „რეაქტიული სისწრაფით მოხდა - 1 წუთში.

იარიგინმა უარი თქვა ლევანთან ორთაბრძოლაზე, გამარჯვება ლევანს ჩაუთავადა.

ასეთი რამ კი ხდებოდა ხალიჩაზე. 1972 წელს თბილისი საერთაშორისო ტურნირში შტოტმაისტერმა ნახა ლევანის გამარჯვებები და როცა მისი გვარი და ლევანის გვარი ერთად, როგორც მეტოქეები გამოცხადდა, სპორტულ ფორმაში გამოწყობილი შტოტმაისტერი მიუახლოვდა ლევანს, ხელი ჩამოართვა და გასახდელისაკენ წავიდა.

ეს ის შტოტმაისტერია, რომელთანაც შემდეგში იჭიდავა ლევანმა. ისინი სულ შეიძვერ შეხვედნენ ერთმანეთს და აქედან ექვსი ლევანმა მოუგო. მინსკში ლევანმა შტოტმაისტერს 11:2 მოუგო, სადაც ლევანი მეხუთედ გახდა მსოფლიოს ჩემპიონი (1976წ).

1976 წელს მიუნხენის ოლიმპიადაზე ლევანმა მოუგო სენეგალელ დიოპს, მონღოლ არტაგს, შვედ ელმგურენს, გერმანელ ნოიმაიარს, იორგას, შტოტმაისტერს და გახდა ჩემპიონი.

წლები წლებს მიჰყავდა და ლევანი დავმშვიდობა აქტიურ სპორტს. ერთხანს საგარეჯოს მევენახეობის საბჭოთა მეურნეობის საპასუხისმგებლო პოსტზე იყო, შემდეგ კაკაბეთის კოლმეურნეობის თავმჯდომარე, იყო საგარეჯოს მაქორიტარი დეპუტატი საქართველოს პარლამენტში, კახეთის გუბერნატორის მოადგილე და სადაც უნდა ყოფილიყო, პარალელურად ყოველთვის აინტერესებდა და აინტერესებს ნორჩი, მომავალი მოჭიდავეების წვრთნისა და შეჯიბრებების შედეგები...

ბოლო წლებში მამა-პაპისეულ კერას ხშირად, ძალიან ხშირად უბრუნდება და მეგობრებით გარემოცული გარდასულ დღეთა სიღამაზე იხსენებს.

ტარიელ როსტომაშვილი

დაიბადა ქ. საგარეჯოში 1948 წელს. 1970-1975 წწ-ში სწავლობდა საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის სატყეო-საინჟინერო ფაკულტეტზე. 1963 წლიდან 1978 წლამდე იყო საქართველოს ნაკრები გუნდის წევრი თავისუფალ ჭიდაობაში. ტარიელ როსტომაშვილი არის საქართველოს მრავალჯგუფის ჩემპიონი, სსრკ-ს პრიზიორი, პროფკავშირების საკავშირო ჩემპიონი, სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტების საკავშირო ჩემპიონი. საზღვარგარეთ საერთაშორისო ტურნირებში გამარჯვებული, თბილისის საერთაშორისო ტურნირის გამარჯვებული (1975-1977წწ). არის

საერთაშორისო კლასის სპორტის ოსტატი.

სხვადასხვა დროს იგი მუშაობდა: საგარეჯოს სატყეო მეურნეობაში ინჟინრად, საგარეჯოს პარტიის რაიკომის განთავისუფლებულ მდივნად უდაბნოს მეურნეობაში, საგარეჯოს სანერგე მეურნეობის დირექტორად, საგარეჯოს მეაბრეშუმეობის დირექტორად, საქ. სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ფიტო-სანიტარული ინსპექციის მთავარ სპეციალისტად. ამჟამად საგარეჯოს სპორტული გაერთიანების მენეჯერია.

ჰყავს მეუღლე მარინა ილაური და შვილები – გიორგი და ნიკა.

თამაზ კობახიძე

რომ არა ტრაკმა...

უმორით გაჯერებული საუბრით, მოულოდნელობებით საგვსე ქმედებებით უყვართ და აფასებენ ნაცნობ-მეგობრები თამაზ გეგეშიძეს. მაგრამ ყოველი მისი ხუმრობა ისეთი სიაღვრითაა ნათქვამი და ქმედება შესრულებული, რომ მისი მეგობრები ღიმილით და რაღაცნაირი სითბოთი ხედებიან მის ყოველ გამონათქვამსაც და ხუმრობასაც. ექვს ათეულს სულ ახლახანს გადააბიჯა, მაგრამ, რა ქნას, ვერ მოიშალა ბავშვობიდან გამოყოფილი შეთამაშება თავის მეგობრებთან. თუმცა, ისედაც მოვლიან მისგან რაღაც უცნაურობებს და რაც მთავარია, ყოველთვის ღიმილით, სიყვარულით ხედებიან.

თამაზ გეგეშიძემ 1964 წლიდან, 13 წლისამ დაიწყო ვარჯიში თავისუფალ ჭიდაობაში. 1967 წელს უკვე საქართველოს ჩემპიონია სამბოში, ქართულ და თავისუფალ ჭიდაობაში. ამავე წელს იგი გახდა საბჭოთა კავშირის ნებაყოფლობითი საზოგადოება „სპარტაკის“ კლუბის წევრი.

1968 წელს საქართველოს და საბჭოთა კავშირის ჩემპიონია თავისუფალ ჭიდაობაში.

1968 წელს საქართველოს ჩემპიონი ქართულ ჭიდაობაში.

1968 წელს საქართველოს ჩემპიონია, ამავე წელს საბჭოთა კავშირისა და მსოფლიოს ჩემპიონატში მეორე ადგილი; დაიკავა ახალგაზრდებში.

1970 წელს საბჭოთა კავშირის პირველობაზე პირველი ადგილი დაიკავა. სსრკ სასოფლო-სამეურნეო

ინსტიტუტებს შორის გამართულ საკავშირო ჩემპიონატებში ორჯერ დაიკავა პირველი ადგილი.

თამაზი 82 კგ წონით კატეგორიაში გამოდიოდა. ჭიდაობდა სამბოს, ქართულს, თავისუფალს. მას საბჭოთა კავშირის მასშტაბით მწვერთნელები, სპორტსმენები და გულშემატკივრებიც დიდ მომავალს, საინტერესო წარმატებებს უწინასწარმეტყველებენ. ამ დაჯერებულობას კი მატებდა თამაზის შემართება, ერთუხიაზმი, ჭიდაობის მანერა, სწრაფი ტაქტიკა და ორთაბრძოლის ის სტრატეგია, რაც მძიმე წონის მქონე ადამიანს მართლაც რომ ღვთისგან მომადლებული ჰქონდა, მაგრამ... 19 წლის ასაკში აქტიურ სპორტს ჩამოშორდა – ფეხის ტრამვის გამო. მართალია ჩამოსცილდა აქტიურ სპორტს, როგორც სპორტსმენი, მაგრამ, არ შეუძლია სპორტდარბაზის გარეშე. ამასთან, 1974 წელს საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის ღვინის ტექნოლოგიის ფაკულტეტზე დაამთავრა და პროფესიით დაიწყო მუშაობა ჯერ საგარეჯოს, შემდეგ მანავის ღვინის ქარხნებში მუშაობა. მისი აღზრდილები არიან ჭიდაობაში საკმაოდ დიდი წარმატებების მქონენი: პაატა ბუზარიაშვილი, დათო ბუზარიაშვილი, კობა კუპატაძე და სხვები.

2013 წლამდე იყო საქართველოს ჭიდაობის ეროვნული ფედერაციის ვიცე-პრეზიდენტი.

1987 წლიდან თამაზ გეგეშიძე

ბადიაურის ღვინის ქარხანაში გადაიყვანეს წარმოების უფროსად. დღემდე არის სსს „ბადიაურის“ დირექტორი.

თამაზის ჰყავს მეუღლე და სამი შვილი – ორი ვაჟი და გოგონა. უფროსი ვაჟი – თამაზი თავისუფალი ჭიდაობის ევროპის 3-გზის პრიზიორი, საქართველოს 9-გზის ჩემპიონია. უმცროსი – ლადო ბავშვთა ოლიმპიადის ჩემპიონია, 2002-2004 წლების ევროპის ჩემპიონი. მონაწილეობდა 2012 წლის მსოფლიო ოლიმპიადაში და მთელმა მსოფლიომ, გულშემატკივართა მთელმა არმიამ ტელეეკრანებიდან თვალყური ადევნა ოლიმპიადის მსაჯთა უსამართლო გადაწყვეტილებას და ლადო გეგეშიძეს – ოქროს მედლის რეალურ კანდიდატს მედლის დასაკუთრების შანსი ხელიდან გააშვებინა.

დათო სოსიგაშვილი

დაიბადა 1963 წელს. საქართველოს მრავალჯგუფის ჩემპიონია ახალგაზრდობაში ქართულ ჭიდაობაში, ძიუდოსა და ჭიდაობა სამბოში, საკავშირო ტურნირების მრავალჯგუფის ჩემპიონი და პრიზიორი. ამჟამად მუშაობს „კახეთის ენერჯოდისტრუქციის“ საგარეჯოს ელექტროსერვისში.

დათო ბუზარიაშვილი

პაატა ბუზარიაშვილი

დაიბადა 1965 წელს. 1981 წელს დაამთავრა საგარეჯოს I საშუალო სკოლა. ამავე წელს ჩააბარა მისაღები გამოცდები საქართველოს სახელმწიფო ფიზიკური კულტურის ინსტიტუტში პედაგოგიურ ფაკულტეტზე, რომელიც დაამთავრა 1985 წელს. 1983-1985-1986 წლებში გახდა სსრკ ჩემპიონი ჭიდაობა სამბოში და ძიუდოში, მინიჭებული აქვს საერთაშორისო კლასის სპორტის ოსტატის წოდება. პაატა ბუზარიაშვილი სსრკ ჩემპიონი ჭიდაობა სამბოში და ძიუდოში, არის 12-ჯგუფის საქართველოს ჩემპიონი ჭიდაობა სამბოში, თავისუფალსა და ძიუდოში, ყოფილი სსრკ-ს შეიარაღებული ძალების 7-ჯგუფის ჩემპიონი. მინიჭებული აქვს საერთაშორისო კლასის სპორტის ოსტატის წოდება. 1985 წელს მუშაობდა დაიწყო საგარეჯოს რაიონის სოფ. პატარა ჩაილურის საშუალო სკოლის ფიზაღზრდის მასწავლებლად. 1985-1987 წლებში მოიხადა სამხედრო-სავალდებულო სამსახური. 1987 წ. მუშაობდა დაიწყო საგარეჯოს სპეციალიზებულ სპორტულ სკოლაში ჭიდაობის მწვრთნელად.

ამავე წელს მუშაობდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს იძულებით სამკურნალო დაწესებულებაში ინჟინრის თანამდებობაზე. 1989 წელს მუშაობდა გააგრძელა შინაგან საქმეთა სამინისტროს საგარეჯოს განყოფილებაში სისხლის სამართლის სამძებრო ქვანყოფილების უფროსი ინსპექტორის თანამდებობაზე. 1995-1999 წწ-ში მუშაობდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს ორგანიზებული დანაშაულის, რეკეტისა და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის კახეთის სამხარეოს მთავარ სამმართველოში უფროსი ინსპექტორის თანამდებობაზე. 1999-2002 წწ მუშაობდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს საგარეჯოს განყოფილებაში კრიმინალური პოლიციის უფროსად და პარალელურად სწავლობდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს აკადემიაში იურიდიულ ფაკულტეტზე, რომელიც დაამთავრა 2002 წელს. 2002-2003 წლებში იყო შინაგან საქმეთა სამინისტროს კახეთის მთავარი სამმართველოს კრიმინალური პოლიციის უფროსი. იმავე წელს გადაიყვანეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ყვარლის პოლიციის უფროსად. მონაწილეობდა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისთვის ბრძოლაში, სამაჩაბლოსა და აფხაზეთში, განსაკუთრებული დამსახურებისათვის მიენიჭა ვიცე-პოლკოვნიკის წოდება. არის შინაგან საქმეთა სამინისტროს თადარიგის ვიცე-პოლკოვნიკი. 2003 წლიდან 2008 წლამდე მუშაობდა გააგრძელა შპს „ლილე“-ში მენეჯერის თანამდებობაზე. 2008 წლიდან 2010 წლამდე მუშაობდა საქართველოს პარლამენტის წევრის საგარეჯოს მაჟორიტარი დეპუტატის ბიუროს უფროსად. 2010 წელს მონაწილეობა მიიღო საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებში, პროპორციული სით. ამჟამად არის საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარის მოადგილე. ჰყავს მეუღლე და სამი შვილი.

დაიბადა 1965 წელს. თბილისის მე-100 საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ სწავლა საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის საინჟინრო ფაკულტეტზე განაგრძო. ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ მუშაობდა თოხლიაურის მევენახეობის საბჭოთა მეურნეობაში აგრონომად. 1990-95 წწ-ში მუშაობდა საგარეჯოს სპორტსკოლაში თავისუფალი ჭიდაობის მწვრთნელად. 2010 წლიდან არის საგარეჯოს სპორტგაერთიანების მწვრთნელი თავისუფალ ჭიდაობაში. დათო საქართველოს მრავალჯგუფის ჩემპიონია 1975 წლიდან თავისუფალ ჭიდაობაში. ორჯგუფის სსრკ ჩემპიონია (1982-1983წწ), საერთაშორისო ტურნირების ჩემპიონია 1984-1985წწ-ში. იყო სსრკ ნაკრების წევრი და არის გასული საუკუნის 80-იანი წლების საკავშირო ტურნირების არაერთჯგუფის ჩემპიონი. ჰყავს მეუღლე – თამარ ურდულაშვილი და ქალიშვილი ნინო.

უზანდო კუჩანაშვილი - ლიხსეულ ფალანოს ნაკვალავზე ლიხსეული ნაბიჯებით

ს იმართლე ითქვას, ახალგაზრდა სპორტსმენებთან შეხვედრას, როგორც ჟურნალისტი თავს ვარიდებდი ხოლმე. თავდაპირველად გიჭირს საუბარში აყოლიება და ბოლომდე არ ეხსნებათ დაძაბულობა. რატომღაც ასეთ შეხვედრას ველოდი მსოფლიო ჩემპიონ უშანგი კუჩანაშვილთანაც. პირიქით კი მოხდა, ორიოდე წუთში მოვნახეთ საერთო ენა. თავდაპირველად უფრო მეტად ქრისტიანობასა და ეკლესიურობაზე ვისაუბრეთ, ვიდრე მის სპორტულ მოღვაწეობაზე. ვიცით, რომ 2007 წლის მსოფლიო ჩემპიონია, მსოფლიო ჩემპიონატებში 2003 წლიდან მონაწილეობს, ორჯერ III ადგილი დაიკავა, ერთხელ – II. ზედიზედ არის ევროპის სუთგზის ჩემპიონი 2007 წლიდან 2013 წლამდე. ახლაც ამ ჩემპიონატისთვის ემზადება, ემზადება შემართებით და გამარჯვების ღრმა რწმენით. ევროპის ჩემპიონატიდან ჩოხიან ჭიდაობაში ქართველს კი არა ევროპელს არ ჰქონია ასეთი გამარჯვება. მისი აზრით არც ერთი საგარეჯოელი არ უნდა გავიდეს საჭიდაო არენაზე ისე, თუ გამარჯვება არ დაისახა მიზნად და ხალიჩაზე ამ ჩანაფიქრს ხორცი არ შეასხა.

– ეცნობი თანამემამულეების ბეჭდაუდებელი ფალანგის არსენ მეკოკიშვილისა და მსოფლიოში ჭიდაობის კორიფედ აღიარებულ ლევან თედი-აშვილის მიღწევებს, მათი ცხოვრების ეპიზოდებს, იცი, რომ მაქსიმალური შესაძლებლობები გამოიყენეს და საგარეჯოს სახელი მსოფლიო სპორტულ რუკაზე გადაიტანეს. ყოველივე ამის შემდეგ ძნელია არ გრძნობდე პასუხისმგებლობას, როგორც სპორტსმენი და როგორც მოჭიდავე. შეჯიბრების წინ მომზადებისას და შეჯიბრში მონაწილეობისას სწორედ მათი სახელები მაძლევდა სტიმულს, მახსენდებოდა კადრები მათი ცხოვრებიდან, როგორი ოვაციებით ხვდებოდნენ მათ გულშემატკივრები და აკი არც უცრუებდნენ იმედს. ასევე მახსენდებოდა მამუკა კურდღელაშვილის ჭიდაობა და იცით რას ნიშნავს საჭიდაო ხალიჩაზე რწმენით, მიზნის დასახვით გასვლა, მოწადინება, სტრესის, განცდების დაძლევა, მოწინააღმდეგისათვის დიმილით შეხვედრა ორთაბრძოლის წინ? – სრულ გამარჯვებას, გამარჯვებულის კვარცხლბეკზე ასვლას.

დღეს მე მიხარია, მემამუკა, რომ ჩვენ, საგარეჯოელი მოჭიდავეები დიდი არსენას და ლევანის ღირსეული ცვლა ვართ. ჩვენს შემდეგაც კარგი ცვლა

მოდის. მე ბედნიერად ჩავთვლი თავს, თუ ჩემი მომდევნო თაობისთვის სტიმულის მიმცემი ვიქნები, ცვლა კი მართლაც კარგი მოდის. ოპტიმისტურად ვარ განწყობილი და ვიცი, რომ ესენიც თავიანთ სიტყვას იტყვიან ჩვენი რაიონის ჭიდაობის ისტორიაში. მათ ყველანაირი ხელისშეწყობა ექნებათ საამისოდ – მალე დაიწყება რაიონის მასშტაბით სპორტული დარბაზების, სპორტული მოედნების მშენებლობა. კაბატში, ჩემს მშობლიურ სოფელში აპრილის ბოლოსთვის საჭიდაო მოედანი გაკეთდება. ეს იქნება გადახურული იარუსებით 600 კაცზე. კახეთში, უფრო სწორად საგარეჯოში ტრადიციულად ჭიდაობა აქ №1 სპორტის სახეობაა. ინტერესი დიდია გულშემატკივრის და რათქმაუნდა, უპირველესად სპორტსმენის. ჩვენს ქალაქში არის საკმაო ბაზა იმისთვის, რომ სპორტსმენმა სრულფასოვნად ივარჯიშოს. ამას მალე სპორტგაერთიანების ახალი ხელმძღვანელის შემართებისა და ერთუზიანობის I ნაბიჯების შედეგებიც დაემატება, რაც საბოლოო ჯამში სპორტსმენებისათვის დიდი ხელშეწყობა და სტიმული გამოვა, – სიამაყის გრძნობით მეუბნება უშანგი.

– სპორტსმენს დრო არ რჩება ცუდი ქმედებისთვის. სწორედ იმ უკეთურების საკეთებლად, რასაც ქრისტიანობა კრძალავს, ასე არ არის? – ვკითხები უშანგის.

– გეთანხმებით. ქართველი სპორტსმენი სულით და გენეტიკურადაც ქრისტიანია. ქრისტიანობა კი ისეთივე დიდი პასუხისმგებლობაა, როგორც ქართველობა – წარმოუდგენელია, სპორტსმენმა არაკაცური, არაქრისტიანული საქციელი, ქმედება ჩაიდინოს. ყოველი შეჯიბრის წინ ხომ ვევედრებით

უფალს – ოღონდ ახლა გამამარჯვებინე, ოღონდ ახლა მომეხმარეო. როცა იცი, რომ მხოლოდ დმერთის იმედზე რჩები, ისიც იცი, რომ ცუდი არ უნდაა გააკეთო. გაუცნობიერებლად, გაუთვითცნობიერებლად ხდები ღვთისმოსიში.

– როგორც ვიცი, დიდმა რწმენამ სოფელში წმინდა გიორგის ეკლესიის მშენებლობა დაგაწყებინათ და მარტის დასაწყისში კიდევ აღველინა აქ პირველი წირვა? – ვკითხები უშანგის.

– დიახ. მსოფლიო პირველობაში მონაწილეობის მიღების წინ ასეთი აღთქმა დავდე და დავიწყე ეკლესიის მშენებლობა.

– თანხები, თანხები როგორ მოიძიეთ?

– ჩემი პონორარებით, ოჯახის შემოსავლებით. ეს ჩემი აღთქმა იყო...

– უშანგი, ოჯახის შესახებ არაფერი გითქვამს...

– მეავს მეუღლე – ვერიკო და ერთი ვაჟი – მალხაზი, იგივე ბათულა. ველოდებით გოგონას, რომელსაც დაბადებამდე მახომ მარიამი დაარქვა.

– დღევანდელ საქმიანობაზეც არაფერი გითქვამს. ხართ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე. სპორტი?

– აქტიურ სპორტს ახალახან შევედექი. პოლიტიკურმა პროცესებმა რამდენიმე თვით მართლაც ჩამომაცილა აქტიურ სპორტს. ახლაც დიდი შეჯიბრებისთვის ვემზადები. 20 მარტს (ინტერვიუ თებერვლის ბოლოს ჩაიწერა) მოსკოვში ხარლამპიევის ტურნირი იმართება სამბოში. ევროპის ჩემპიონატშიც მინდა მონაწილეობის მიღება. თანდათან ძიუ-დოშიც ჩავერთვები და ვნახოთ...

– წარმატებებს გისურვებთ!

– გამადლობთ! მინდა ვისარგებლო შემთხვევით და დაბადებიდან 65 წლისთავი მიუვლოცო ლეკენდარულ ლევან თედი-აშვილს – დიდხანს სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას და სიკეთეს ვუსურვებ.

თინა ილაური

P.S. ჟურნალი დასაბუჯლად მზად იყო, როცა სასიხარულო ამბავი გავიგეთ – ხარლამპიევის სახელობის ტურნირზე უშანგის II ადგილი დაუკავებია. ეს მართლაც დიდი წარმატება იყო – უშანგიმ თავის წონით კატეგორიაში (52კგ) ვერ მოახერხა ასპარეზობა წონის გამო და 62 კგ წონით კატეგორიაში მიიღო მონაწილეობა. მსოფლიო დონის ტურნირზე მოკლევადიანი ვარჯიშითა და სპორტსმენისათვის უჩვეულო წონით კატეგორიაში გასვლა მართლაც „გარისკვა“ იყო. ვულოცავთ გამარჯვებას.

გოგიტა რევაზიშვილი

დაიბადა 1973 წელს, საგარეჯოში. 2000 და 2004 წლების ოლიმპიური თამაშების მონაწილეა. მსოფლიო ჩემპიონი ახალგაზრდებში ჭიდაობა დიუდოში. მსოფლიო ჩემპიონატის II და III პრიზიორი დიდებში; ევროპის ორგზის ჩემპიონი, მრავალგზის პრიზიორი. მრავალი საერთაშორისო ტურნირის გამარჯვებული და პრიზიორი.

დაბადებულია 1971 წელს მსოფლიოს ჩემპიონი ახალგაზრდებს შორის – 1991 წელი. ევროპის II პრიზიორი – 1994 წელი; მსოფლიოს II პრიზიორი – 1994 წელი; მსოფლიოს ჩემპიონი სტუდენტებს შორის – 1995 წელი. მსოფლიოს მეორე პრიზიორი – 1996 წელი; ევროპის ჩემპიონი – 1997 წელი; მსოფლიოს ჩემპიონი – 1997 წელი; ევროპის III პრიზიორი – 1999 წელი;

მამუკა კურდღელაშვილი

მსოფლიო თასის მფლობელი – 1999 წელი; მსოფლიო ჩემპიონი – 1999 წელი; სიდნეის ოლიმპიური თამაშების მონაწილე – 2000 წელი; მსოფლიოს II პრიზიორი – 2001 წელი; ევროპის მეორე პრიზიორი – 2004 წელი; მამუკა კურდღელაშვილი კახეთის მხარის სამბოს ფედერაციის პრეზიდენტია.

მამუკა ხათიაშვილი

დაიბადა 1977 წელს. გიორგიწმინდის საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ, 1994 წელს სწავლა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიურ ფაკულტეტზე განაგრძო. მამუკა საქართველოს ჩემპიონია დიუ-დოში, ქართულ ჭიდაობასა და სამბოში. ორჯერ თბილისის საერთაშორისო ტურნირების პრიზიორია დიუ-დოში (1997 და 1999წ).

პოლანდიის ორგზის ჩემპიონია ახალგაზრდებსა და დიდებში. არის სპორტის ოსტატი. 1996 წელს მამუკას მონაწილეობა უნდა მიეღო მსოფლიო ჩემპიონატში დიუ-დოში ახალგაზრდებში, მაგრამ ტრავმის გამო ვეღარ გააგრძელა პეკინი. ასეთივე შემთხვევა რამდენჯერმე ჰქონდა მამუკას, რასაც დიდი გულისტკივილით იხსენებს. დღეს მამუკა მათიაშვილი საგარეჯოს სპორტული კომპლექსის უფროსი მწვრთნელია. ჰყავს მეუღლე და ორი ვაჟი.

დაპირ სპორტი

დაბადებულია 1985 წელს;
 ჭაბუკთა ოლიმპიური
 თამაშების მონაწილე ძიუ-დოში 2001 წ.;
 ევროპის ჩემპიონი ჭაბუკთა შორის
 სამბოში 2003წ.;
 მსოფლიოს პრიზიორი ჭაბუკთა შო-
 რის სამბოში 2003წ.;
 მსოფლიო თასის II პრიზიორი ძიუ-
 დოში 2005წ.;
 ევროპის ჩემპიონი სამბოში 2007წ.;
 ევროპის ჩემპიონი ძიუ-დოში 2007წ.;
 ევროპის ჩემპიონი სამბოში 2008წ.;
 ევროპის ჩემპიონი სამბოში 2009წ.;
 მსოფლიოს II პრიზიორი სამბოში
 2010 წ.;
 ჰყავს მეუღლე და ორი შვილი.

ბია ხოსიტაშვილი

პანტანო ხოსიტაშვილი

დაბადდა 1982 წელს, სოფელ გიორგიწმინდაში. 2000 წელს დაამთავრა გიორგიწმინდის საშუალო სკოლა და სწავლა საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე განაგრძო.
 1990 წლიდან დაინტერესდა სპორტით. ვარჯიში დაიწყო ჯერ ბიჭიკო მარიდაშვილთან და მიხეილ ქურხულთან, შემდეგ კი გია ხოსიტაშვილთან და გოგიტა მეყოიშვილთან.
 2001 წელს ბელგრადში გამართულ ევროპის პირველობაზე სამბოში II ადგილი დაიკავა.
 1999 წელს გახდა მსოფლიო ჩემპიონი სამბოში;
 2000 წელს მეორე ადგილი აიღო ესპანეთში გამართულ მსოფლიო ჩემპიონატზე;
 2001 წელს მონაწილეობდა მსოფლიო უნივერსიადში გამართულ მსოფლიო ჩემპიონატში და II ადგილი დაიკავა.
 2001 წელს მონაწილეობდა პეკინში გამართულ მსოფლიო უნივერსიადში დიდებში და II ადგილი აიღო;
 2004 წელს გამართულ ევროპის პირველობაზე ძიუ-დოში მეორე ადგილი დაიკავა.
 2005 წელს მოიგო მოსკოვში გამართული მსოფლიო თასი, შემდეგ ჩეხეთში მსოფლიო თასი ძიუ-დოში.
 2006 წელს საქართველოს ნაკრების სახელით მონაწილეობდა პარიზში გამართულ მსოფლიო პირველობაზე ძიუ-დოში.
 2008-2010 წლებში იყო თურქული კლუბის „ნაიკურის“ წევრი.

დაბადდა 1966 წელს, სოფ გიორგიწმინდაში. საქართველოს მრავალგზის ჩემპიონია ჭაბუკებში, ახალგაზრდებსა და დიდებში; საბჭოთა კავშირის ჩემპიონია ახალგაზრდებში, არის საბჭოთა კავშირის მოსწავლეთა სპარტაკიადის ჩემპიონი, სსრკ შეიარაღებული ძალების ჩემპიონი, საერთაშორისო ტურნირების გამარჯვებული ძიუდოში. საქართველოს მრავალგზის ჩემპიონი ქართულ ჭიდაობაში, საქართველოს ახალგაზრდული თამაშების ჩემპიონი ჭიდაობა სამბოში.
 ამჟამად მუშაობს საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის გამგეობის კულტურის, განათლების, ძეგლთა დაცვის, სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამსახურის წამყვან სპეციალისტად სპორტის საკითხებში.

ბაგნი

ბასილაშვილი

დაიბადა 1966 წელს საგარეჯოს რაიონის სოფ. გიორგიწმინდაში. 1984 წელს გიორგიწმინდის საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ სწავლა განაგრძო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტზე.

ბადრი საქართველოს მრავალჯერადი ჩემპიონია ძიუდოში, სამბოსა და ქართულ ჭიდაობაში ყველა

ასაკში. არის სსრკ შეიარაღებული ძალების ჩემპიონი ძიუდოსა და სამბოში. I საკავშირო თამაშების ჩემპიონი ჭიდაობა სამბოში, საბჭოთა კავშირის 20 წლამდე ასაკის III პრიზიორი და ჩემპიონი ძიუდოში. დიდებში თბილისის საერთაშორისო ტურნირის II და III პრიზიორი.

სერიოზული ტრამვის შემდეგ ბადრი აქტიურ სპორტს ჩამოშორდა და ამჟამად სოფელ გიორგიწმინდის სპორტდარბაზის აღსაზრდელთა მწვრთნელია ძიუდოში.

რამაზ ბუზარიაშვილი

თელის, რომელზედაც მართლაც რომ თავდაჯერებული, დინჯი, გაწონასწორებული იყო შეჯიბრის წინაც და მეტოქესთან პაექრობისასაც, ახლა კარგად ახსენდება 1999 წლის მსოფლიო პრიზიორობა სამბოში, პარალელურად იაპონიაში მოღვაწეობა.

ახლა, 43 წლის გადასახედიდან, როცა მოვლილი აქვს საბჭოთა კავშირი, ევროპა, იაპონია, გაცნობილია უამრავი ქვეყნის სპორტსმენთა ხელწერას, მათ ტრადიციებს ჭიდაობაში, თელის, რომ ქართული ჭიდაობა განუმეორებელი და შეუდარებელია თავისი ტექნიკით, ბრძოლის წესებით. აქ ვაჟკაცობაც ჩანს, ფიზიკური ძალის გამოვლენაც, მიზანდასახულობა, ქართული სიამაყე, სილამაზეც, შერკინების დროს გამჭრიახობაც და რაც მთავარია, ისიც, რომ მეტოქეს პატივს სცემს, ის

მოსისხლედ არ ჰყავს დასახული. მისი აზრით, ქართული ჭიდაობა მხოლოდ ქართველებისთვის ღვთით ბოძებული სპორტის სახეობაა და ამ სახეობას უნდა მიჰყვეს ქართველი, მოეფეროს, გაუფრთხილდეს და მსოფლიო არენაზე თავისი სიტყვა თქვას.

რამაზის ჰყავს მეუღლე და 3 შვილი. უფროსი ქალიშვილი-ლიკა მოსწავლეობისას შემეცნებითი პროგრამა ეტალონის, თურქეთის ბავშვთა შემოქმედებითი კონკურსის გამარჯვებული, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის II კურსის გრანტოსანი სტუდენტია. ტყუპები – 14 წლის გიგლა და ლევანი მომავალი ფეხბურთელები არიან.

რამაზი ერთ-ერთი პირველი ქართველი სპორტსმენია, რომელმაც სპორტის ახალ სახეობაში – ბრძოლა წესების გარეშე თავისი სიტყვა თქვა. მისმა გამოსვლებმა იაპონიას კიდევ ერთხელ შეახსენა საქართველოს არსებობა არა მარტო გეოგრაფიულ რუკაზე, არამედ ფიზიკურადაც. იაპონიამ რამაზი 1993 წლის საუკეთესო მებრძოლად აღიარა და სიმართლე ითქვას, მაშინ ბევრმა მისმა მეტოქემ მისგან, როგორც ქართველისგან პრინციპულობა, შეუპოვრობა და მიზანდასახულობა ისწავლა. შემდეგ საქართველოშიც გაიმართა ჩემპიონატი საქართველოს პირველობაზე სპორტის ამ სახეობაში და რამაზ ბუზარიაშვილმა ამ ჩემპიონატის გამარჯვების შემდეგ წერტილი დაუსვა თავის აქტიურ სპორტულ მოღვაწეობას.

თუმცა, მანამდე რამაზი საბჭოთა კავშირის ნაკრების წევრი იყო 1985-90 წლებში. კჰონდა გამარჯვებები, ჯილდოები, პრიზები თავისუფალ ჭიდაობაში, იყო საბჭოთა კავშირის მრავალი საერთაშორისო ტურნირების მონაწილე და გამარჯვებული.

ჩვენთან საუბარში იმ ჩემპიონატებს

ღია სპორტული მოედანი (50-იანი წლები)

გარეჯელ გზიკრიშვილი

საგარეჯოს სტადიონის მოძველებულ ტრიბუნებზე ჭიდაობის გარეკახელი გულშემატკივრები მოუთმენლად ელიან თავიანთი თანამემამულის, სპორტის დამსახურებული ოსტატის, მსოფლიო და ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონის არსენ მეკოკიშვილის სახელობის საკავშირო ტურნირის ფინალური შეხვედრების განახლებას ჭიდაობა სამბოში.

ასპარეზობის მსაჯებმა – ვასილ პერჩნიკმა და ნიკოლაი კულიკმა შეჯიბრების დაწყების ნიშანიც მისცეს. და... კვლავ გამოცოცხლდა, ახალი ძალითა და შეუპოვრობით ადუღდა და შენეოდა ორთაბრძოლები მინდორზე გაუფენილ ორ საჭიდაო ხალიჩაზე. მაყურებელი კი ვერ დაწინარებულა, ისევ შფოთავს და დღედავს, მოუთმენლად მოელის ასპარეზზე თავისი რჩეულის – მძიმე წონაში მოასპარეზე საგარეჯოელი ფალავნის გამორჩენას... ამ წონაში ხომ თვით ბეჭდაუდებელი, ლეგენდარული არსენა ჭიდაობდა...

ბოლოს დიდხანს ნანატრი წამიც დადგა. პირველი საჭიდაო ხალიჩის მთავარი მსაჯი ალექსანდრე ნოვიკოვი საჭიდაო ხალიჩაზე იწვევს საგარეჯოელ ფალავანს ტარიელ გზიკრიშვილსა და ბრიანსკელ გოლიათს ჭიდაობა სამბოში, რუსეთის ფედერაციის ჩემპიონს, სპორტის ოსტატს ვლადიმერ მარგატსკის, თუმცა ამ უკანასკნელის საჭიდაო არენაზე გამოსვლამ ცოტა არ იყოს შიში და შფოთი ჩაუხერგა გულში ბევრისმნახველ გარეკახელ

გულშემატკივრებს – ქერა რუსი გოლიათი მთელი ორი თავით აღემატებოდა ტანდაბალ ქართველ მოჭიდავეს.

...ტარიელმა კი დინჯად ჩამოართვა მოწინააღმდეგეს ხელი, ზანტად დაიხია უკან და მსაჯის სასტვენის გაგონებამდე კიდევ ერთხელ მოავლო თვალი ახმაურებულ ტრიბუნებს. მას შემდეგ კი, რაც პირველ საჭიდაო ხალიჩაზე მოხდა, დღესაც საღაპარაკოდ აქვთ ამ ორთაბრძოლის მაყურებლებს. ღამაზი, სწრაფი იღეთებითა და ფანდებით ისე დაახვია თავბრუ „შალიკოს ბიჭმა“, რომ ორთაბრძოლის დასასრულამდე გონს მოსვლა არ აცალა – შეჯიბრების მსაჯებმა ერთხმად აღიარეს ქართველი მოჭიდავის აშკარა უპირატესობა. და მხოლოდ მაშინ დაიწყნარეს გული ჭიდაობის გარეკახელმა გულშემატკივრებმა – მათი სათაყვანო კერპის, არსენა მეკოკიშვილის ტურნირის მთავარი პრიზი უკვე მოგებული იყო. ტარიელ გზიკრიშვილმა კი თავის მრავალრიცხოვან სპორტულ ტიტულებს სახელგანთავსებელი თანამემამულის სახელობის საკავშირო ტურნირის გამარჯვებულის ტიტულიც მიუმატა.

საგარეჯოში, საქვეყნოდ ცნობილი და სახელგანთქმული ფალავნის შალვა გზიკრიშვილის ოჯახში დაიბადა და აღიზარდა ტარიელი, თავიდანვე ჭიდაობის რაინდულ წესზე აღზრდილმა შალვამ ორი უფროსი ვაჟის მსგავსად ნაბოლარა შვილიც თავიდანვე დაკეშა და აზიარა ჭიდაობის სიყვარულს. ჭიდ-

აობისადმი ამ სიყვარულის გაღვივებას ისიც უწყობდა ხელს, რომ მათ ოჯახში ხშირად საუბრობდნენ ჭიდაობაზე და მის გარშემო ატეხილ განხმაურებულ ამბებზე. ტარიელიც თანდათან იმსჭვალებოდა სახელგანთავსებულ ქართველ ფალავანთა საგმირო საქმეებით, იმ დროზე ოცნებობდა, როცა თავისი მამის, ძმებისა და თანამემამულეთა მსგავსად შორს გაითქვამდა სახელს.

ჭიდაობაში ვარჯიში მესამე საშუალო სკოლაში სწავლის პერიოდში, საბჭოთა კავშირის დამსახურებული მწვრთნელის ვანო მეკოკიშვილის ხელმძღვანელობით დაიწყო. სკოლის დამთავრების წელსვე იგი უკვე ქალაქ ფრუნზეში ჩვენი ქვეყნის ახალგაზრდებს შორის თავისუფალ ჭიდაობაში გამართული ასპარეზობის ვერცხლის პრიზიორი გახდა. შემდეგ იყო რესპუბლიკის უმაღლეს ფიზკულტურის სასწავლებელში სწავლა. აქ კიდევ უფრო დახვეწა და აიმაღლა ჭიდაობის ოსტატობა საგარეჯოელმა ფალავანმა. მონაწილეობდა ქვეყნის მასშტაბით გამართულ სხვადასხვა სპორტულ ასპარეზობაში და ბევრ მათგანში გამარჯვებულაც გამოვიდა. იგი არის 1975 წელს ქ. მინსკში გამართული სტუდენტური თამაშების ჩემპიონი თავისუფალ ჭიდაობაში, ორგზის საქართველოს ჩემპიონი ამავე სტილის მოჭიდავეთა შორის.

თავისი ბოლოსწინა გამარჯვება ტარიელმა 1981 წელს იხეიმა, როცა კრანსოკამსკში საბჭოთა კავშირის გმირის მფრინავ-კოსმონავტის ა. ბელიაევის სახელობის პრიზის მფლობელი გახდა თავისუფალ ჭიდაობაში მძიმე წონით კატეგორიაში.

– ყველაზე დიდი ჯილდო ჩემი სპორტული კარიერის მანძილზე არსენა მეკოკიშვილის სახელობის საკავშირო ტურნირში გამარჯვების მოპოვებაა – თქვა ასპარეზობის შემდეგ ჩვენთან საუბარში ტ. გზიკრიშვილმა. ეს გამარჯვება ჩემთვის იმითაცაა საამაყო, რომ სწორედ ამ წონაში ჭიდაობდა ჩვენი სწორუპოვარი ფალავანი მამაჩემთან, ძმადნაფიცობის ფიცვერცხლნაჭამი არსენა. ამიტომაც ჭიდაობის საკმაო ტრადიციების მქონე ჩვენს ოჯახში, რომლისთვისაც უცხო არაა სხვადასხვა სპორტული ტიტულები, და ჩინ-მედლები, ჩემს მიერ ამ ასპარეზობაზე მოპოვებული ჩემპიონის მედალი რაღაც განსაკუთრებულ, წმინდა რელიკვიად მივიღეთ და ასევე გადავცემა ჩვენს შვილთაშვილებს

ბ. ლახახიშვილი
გაზეთი „იერის განათადი“ (1982წ)

